Контрольный экземпляр

Массе а-мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 17 ЯНВАРЬ, 1987 ШУ. ★ № 8 (7355). ★ Мах 3 кеп.

ПЯТИЛЕТКА ШИН ШЕРА ПЛАН—ОКТЯБРА 70 ШУ ДУЗАШ

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ДIадахача шера йоккъал а этта ахкан замалахьа моша доакъар па тоъаш чIоагIа халонаш лелайир Сунженски района Шеча Эскара цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша. Из бахьан долаш цкъарчоа цхьан юкъа кIезиг а еннаяр хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура.

Цхьабакъда, доахан чу а оттадаь Iана юкъа уж кхаба шоаш болабелча, кхоачамехи таронехи ма могга пайда а эцаш, шоай низ дIакхоачар дир цар шура алсамъяккхара Къаьстта боккха теркам тIабахийтабар долаш дола доакъар дикагIа дуаргдолча тайпара кийч а деш дIадехкара.

Колхозхой иштта оарцагIбаларах аьттув баьннаб планагIа яккха йоагIар 2300 килограмм йолаш. хIара кхоабача Iаттагара 2426 килограмм шура яккха.

1501 тонн паччахьалкхенна дIа а енна толаме кхоачашгьяьй шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера паччахьалкхенга шура йохкара план. ТIехкхоачашъяьй дулхи тхан дохкара планаш а.

Колхоза специалисташа цоккхал а деш цIераш йоах шоай дикагIболча болхлой. Уж ба дояркаш Хашакиева Люба, Мишиева Яха, Алиева Малижа, кхыбараш. Иштта, Хашакиевас хIара ше хьожача Iаттагара кхо эзар совгIа килограмм шура яьккхай.

Деша дай бац

Шоай Грозненски района кхыча боахзмашкара хьа а ийдеш дулха лаьрхIа дола хьайбаш кхоабаш я «Загорский» совхоз. ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера паччахьалкхенга 1270 тонн дулх дохка дезаш бар цун къахьегамхой. Цхьабакъда, дIаденнар 783 тонн мара дац. Кхыча беса аьлча, план кхоачашъяц 61,7 процент мара.

Совхоза болхлой шоай планех а декхарех а лоархIабаьбац хьайбаш эсала кхабарах. Специалисташа йоакхо льяц ма эшша гIожен мошеи доакъар Iалашдара. Нагахьа санна республика цхьадолча боахамашка дулха лаьрхIа хьайбашта дийнахьи буси 800 — 1000 грамм дозал IотIадетталойте, цига 359 грамм мара деттадалийтадац. Лоацца аьлча, зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара интенсивно хьайбаш кхоабилга вIаштIехьдаьккхадац. Ца даккхарах совхоза доккха декхар тIа а дисад.

ДIадахача шера паччахьалкхенга дулх дохкара план кхоачашъяьяц цу районерча «Виноградская» яхача боабашкаш кхоабаш йолча фабрико а. ДIаденнар 660 тонн мара дац, дохка доагIар 700 тонн долаш.

40 тонн дулх тIадисад оалхазараш эсала кхабарах, кхоачам боллаш хиннадац фабрикана хьожадаь доакъар. цул совгIа дукха йовш тIера йийнай боабашкаш.

ДИКАГIА КЪАХЬЕГАРГДА

НАЗРАНОВСКИ МЕЛЬЗАВОДА КОЛЛЕКТИВО 1987 ШЕРА ТIАЙЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС XXVII съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, шоай хьинари низи кхо ца беш къахьийгача мельзавода болхлоша толамца кхоачашйир 1986 шера плани тIаййца социалистически декхараши.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара тIагIертта къовсам а лоаттабеш, шийтталагIча пятилетка планаш толамца кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьяча завода болхлоша 1987 шера укх тайпара социалистически декхараш тIайийцад:

— охьаш йола кIин партеш нийса уттаяра, кIа дикагIа ахьара чотагIа, технологически производственни дисциплина чIоагIъярах продукци хьаяра шера план 29 декабре кхоачаш а еш, паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа 400 тонн сортовой хьоар дакхха, бIаь тонн хьажкIий ишк яккха;

— шера планагIа лаьрхIачул совгIа бIаь эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци маьхалъяккха;

— юкъера лаьрхIача лакхерча, цхьоалагIча, шоллагIча сортагIа долча хьоарах увш дола чич ах процент лохдарах доаккхаш долча хьоара дикал лакхъе;

— ара мел хецаш йолча продукцега дIадодар ах процент лохдара 4 процентал чухьнахьа йоацаш йола электроэнерги кхое, пхе процентал чухьнахьа доацаш котельно-пийшка доагори ялх процентал кIезигагIа доацаш автобензини кходе;

— мовхьаш тIадоттарен тIера Iодахарен балхашта механизаци ярах, мовхьаш тIадотташи тIера Iодоахаши транспорт сеца латташ йоаккхаш йола ха нормал 5 процент кIезигъе, къахьегама овсарле 1,5 процент лохъе;

— завода ерригача объекташта еш йола капитальни ремонт дикен ханал хьалхен чаккхъяккха;

— тара йоацаш хьоар дIадахийтара йола шоллагIа бункераш болх бе йолаялийтара чотагIа автомукавозашца шера дIа-хьа хьош дола хьоар 30 эзар тоннага дIакхоачаде;

— къахьегама хьалаш, кхерамзлен техника тоаярах, культурно-массови мероприятеш чаккхъяхарах дIадахача шера йоаьчул 10 процент кIезигагIа хилийта зехьа йоаеш йола балха ха;

— коммунистически къахьегама школа программагIа деша а дешийташ 40 болхло кийчве, экономически школе — 20 саг, смежни профессеш 30 болхлочунга караерзайта;

— НОТ-а болх дика вIаштIехьбаккха, къахьегама дикагIйола методаш балха юкъе а ихувлаш, КТУ-х пайда а эцаш, къахьегам бригадни формагIа вIаштIехьбаккхара эффективность лакхъе.

Назрановски мельзавода коллективо социалистически яхье хьийхай Къулбаседа-ХIирий АССР ялата продуктай Беслански комбината коллектив.

1987 шера дола социалистически декхараш дийца а дийца тIайийцад Назрановски мельзавода болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха юкъарча собране.

Болх кхетамца вIаштIехьбаьккхаб...

Грозненски электромеханически завод шеръяра гIишлон-монтажни балхаш деча шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегаш ба Грозненски специализированни ремонтно - гIишлон управлене гIишлонхой. ХIанз цар цига хьалъеш я инженерни корпус. Хьалхара этаж чакх а яьккха, шоллагIа этаж хьалъе болабеннаб уж. Цхьаккха смена дIаяхийтац цар гIишлон-монтажни балхаш дара задани 120—125 процент кхоачаш ца еш. Цун керттера бахьан да гIишлон участка мастера Кагерманов Билала ший коллектива болх кхетамца вIаштIехьбаккхар, гIишлонхоша хьинар кхо ца деш къахьегар.

—Из гIишло хьалъеча дика болх беш я С. Баркинхоев керте латтача бригада коллектив. Цун коллективе халданза социалистически яхье хьалха латташ ба камеинщикаш И. Тайсумов, А.-С. Зайналабуев, Т. Кадаева, Т. Эдилова, Ю. Вахаев, кхы дукхха бараш а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир С. Баркинхоев, Т. Кадаева, А.-С. Зайналабуев, Т. Эдилова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПОДРЯДА НИЗ

Толаме чакхдаьккхар карарча пятилетка хьалхара шу Малгобекски района Горьке цIерагIча колхоза къахьегамхоша. Масала, ялат планал 1,8 центнери лурчогIа хинначул 12 центнери дукхагIа чудера хIара гектара тIара.

Кхаш леладеча механизированни отрядашта юкъе яьржача яхье котало яьккхар Галаев Ахьмад керте лаьттачо. ХIара гектара тIара 25,6 центнер ялат чудера цо, план 20 центнер йолаш. Из а хий ца дехкача кхашкара. ТIеххьарча пхийтта шера цу совхоза иззал хьувкъам чуийцабац. ХIаьта малагIча тароно вIаштIехьдалийтар цу отряда уж толамаш даха?

Совхоза администрацеца оттадаьча договора тIа белгалдаьдар по мехотряда удобренеш, дIаде фу, техника, доагор лоаттадергдолга, иланал совгIа яьккхача продукцех лургдар.

Механизатораш техника цхьатарра дика йовзаш а лелае ховш а бацар. Квалификаци лакхагIа йолча, чоалханегIа йола техника лелаеча наха КТУ лакхагIа уттаергйолаш оттадир отряда совето. Цунца цхьана, классностага хьежжа кхашкара балхаш дика деш ца хилча из лохъеш а, лохагIа классность йоллаше дикагIа болх бечун лакхъергйолга дIахайтар наха.

ТIеххьара хьахургдар шоаш хьадергдолчох мара тийша хургдоацилга кхета а деш, болх бе болабелар цу отрядера нах, цул совгIа хьувкъам алсамбаккха, цунга дIадодар лохде йиш хулийта таронаш лахара дукхагIа йоакхо е а баьлар.

— Кердача хьисапе болх бе ца ловраш бар юххьанца. Цар ца даьр даьд, яхаш нарядаш а уттаеш ца доагIахча ийде Iемабар уж, — дувц Галаев Ахьмада. — Цу нахах къаста дийзар тха.

ДIадахача шера баьча балха итог йича, шера ийдаьча алапел совгIа 5,6 эзар сом ахчен 21 тонн ялати делар отряда. ХIаране шера Iоаяьча КТУ-га хьежжа, берригаш раьза а болаш, дийкъар из коллективе.

Боккха теркам тIабахийтаб отряде производствана интенсификаци яра. Иштта интенсивни технологех лурчогIа 120 гектара тIа ка бола ялат дIадийнад цо. ХIаьта хIара гектара тIара 27 центнер чуера. Хьувкъам кхы а боккхагIа хургбар, нагахьа санна технологе дIа ма деххара ялат дIаде йиш хиннаяларе. Масала, мел эш хилапзар минеральни удобренеш. Цхьабакъда, коллективни подрядагIа болх бе баьлча, хIаьта соахка интенсивни технологех ка бола ялат цIадера лаьтта кийчдеш, эша минеральни удобренеш совхозо хьяллалца, цун кулгалхошта тIехьара валанзар. Галаев а отряда совета юкъебоагIараш а. Лаьтта ахалехьа, аьхачул тIехьагIа из макхацщен культиваторашцеи тIера дIанийсдеш, кхоачам хиллал минеральни удобренеш яхка таро хилийтар цу гIулакхо. интенсивни технологех ка бола ялат дIадера кийчъяьча ши бIаь гектара тIа. Хьалха цIаккха а ца даь хIама дар из.

— Хий дулле е тоъал доагIаш делхе, цу кхай хIара гектара тIара 40 центнерал кIезигагIа доацаш ялат даргхиларах шеко яц са, — йоах Галаева.

ТIатеIIа кийчо еш ба хIанз отряде бIаьсти дергдолча балхашта. Тоаяь латт тIехьаювзаш йола техника, комбайнаш. Из болх беш геттара доккха дакъа лаьцар отряда механика Цокиев Макшарипа. Сварочни балхаш де, чоалхане йоапа оатхал токарни станока тIа хьае ховш ва из. Цунна новкъостал дир механизатораша Гандалоев ТIахирен Мержев Джабраьилеи.

Укх бIаьсти дукха хIама ца эшаш 660 гектара тIа тайп - тайпара культураш дIае езаш я отряд. Из дерригa лаьтта зяба аьха а аьха, органически удобренешца хьаьндеш да хIанз.

— Производствана интенсификаци яра эргалонаш елга сихде яхаш тIахьех халданза. Цу гIулакха геттара раьза да тхо а. Цхьабакъда, — йоах Галаева, — фу дергда оаха, масала, лаьтта хьаьндара тоъал тхоашта удобренеш луш ца хилча? ПодрядагIа болх беш хилча договорага хьежжа хьаеха ез-их уж совхоза кулгалхошкара, аьнна моттаргда цхьабарашта. ХIаьта уж бакъ а хургба. ХIаьта совхоза а уж луш ца хилча?

Бакълув Галаев. Совхоза керттерча агрономага Фаргиев Iумарбикага долча документаша хьахьокх из. Калийни удобрени эшача хана суперфосфат яхь укхаза. Тоъаш яц хIанз совхозе гурахьа йийнача культурашта подкормка яра, бIаьсти дIаювргйолча культурашта хьакъоастадаь лаьтта хьаьндара эша фосфорни удобренеш, суперфосфат. Эш-эшача сортех а доацаш дерригa цхьан сортах хул совхоза дахьа машиний даьтта а. Отрядашта дIадаллал а хиллац из...

Ахьмада отрядера интенсивни технологех дIадийна ши бIаь гектар хий дуллаш я. Из дехка вIаштIехьдаргхиларах шеквувлаш ва из, хIана аьлча, соахка бIаьсти дехача латокех даьча каналашта хIанз а ремонт е йолаьяц.

М. ХАМАТХАНОВ.

Техника — кийчон мугIаре

АЬННАР ЧАКХДОАККХАШ...

Тха мехмастерскерча болхлоша керда шу хьатIакхоачаш, шоаш аьннача тайпара кийчон мугIаре дIаоттайир ткъаь пхиъ трактор.

Укх шера хьалхарча квартале планагIа царна IотIакхета езаш я кхы а 30 трактор. Из ха цхьан кIира лоацъе лаьрхIа да тхо.

Техника тоаеча хьинаре къахьегаш ба механизатораш а. Трактораш та ремонт еча юкъа тха цехерча ремонтникех хьа а кхийтта, подрядни звенош яьй цар. Из чIоагIа пайдане гIулакх да царна шоашта а совхоза а.

Ший трактор тоаяь ваьлча хьалха санна цIаваха гIертац механизатор. Къаьстта дика болх бу Арчаков Султангире кулгалдеш волча пхелагIча бригадерча механизатораша.

Тха мастерской цехашка а ба «доцо» кулгаш дола специалисташ. Уж ба токарь Юсупов Iаьла, слесарь Кодзоев Жабраьил, мотораш тоадеш вола Осмиев Махьмад, кхыбараш. 130 — 140 процент шоай балха норма кхоачаш ца еш цхьа ди чакхдалийтац цхьанна а ремонтнико.

З. ГАДИЕВ.

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза мехмастерске заведующи.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЮ

Январь бетта цхьан дийнахьа ший бригада 58 гектар хулача комсий беша хий миштa диллад хьажа вахар Элипханов Имали. Беша тIаьда яр. ХIара гектара пхи центнер а кхоачийташ гурахьа тайса минеральни удобренеш дика ешаяр. Лаьттано тIоадал Iоаьяр лоа дашарах а. Гувнаш а даь цунна кIала йоахк комсий гаьнаш. Шелало зе дерг ма дий аьнна кхера ца везаш дика дIакъайлай уж.

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера хьинаре къахьийгад къонача специалиста кулгалдеча коллективо. ХIара гектара тIара 127 центнер комсаш яьхай цун болхлоша. Цул дикагIа хьувкъам болаш комсаш хьалкхее аьттув баьннабац Гудермесски районе цхьанна а коллектива.

Иштта лакха хьувкъам болаш уж хьалкхее уйла йолаш ва бригадир Элипханов укх шера а. Дагалаттар кхоачашдара хIанзле дукха балхаш чакхдахийтад цо.

ХIанз укх Iан деношка агротехнически курсашка комсаш лелаяра говзал лакхъяра дешаш ба цун бригадера болхлой. ДIахо йодача хана шоай кхоачамехи таронехи кхы тIа ма могга пайда эца лерхIаш ба «Новогрозненский» комсий совхоза хьалхалаттача бригадера болхлой.

З. ВАСИЛЬКОВ.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС Центральни Комитет хьежар «Горьковскии Мурманскии областий городашка баха нах йIовхалца Iалашбелга юкъагIдоахаш моттигаш хиларах долча» дешага.

ТIайийцача соцам тIа белгалдоаккх городий энергобоахамаши коммунальни службаши Iанга кийчдара гIулакх КПСС Горьковскии Мурманскии обкомаша, облисполкомаша бехктокхаме ца хеташ леладаьлга. Iан замалахьа бахача наха вахара а халкъа боахаме ма , боаггIара болх бара а эша хьал Iалашдара хьакъехьарча КПСС ЦК соцамаш тIа белгалдаь дукха лоархIаме гIулакхаш дохададь. Цудухьа чIоагтIа шелал ма эттинге а болх дукхача моттигашка булургбоацача яьлар электроснабженеи йIовхала сетейи системаш, цо цIенхаштта воча хьал тIа оттабир нах. СССР Минэнергос, РСФСР Минжилкомхозо, кхыча центральни органаша боаггIаш бола тIахьожам а лоаттабанзар, динза даргдоаца новкъостал а динзар шоашта карайолча организацешта цар ремонтно-профилактически балхаш дара.

Укх шера 7 январе г. Горьке цхьан тепломагистрале авари хилар, из бахьан долаш ара шийла йолча хана йIовхал йоацаш йисар дукха нах баха район. Тепломагистраль тешаме йоацилга ховшше, из ший ханнахьа хувцилга Iалашдaнзар парте Горьковски обкомои облисполкомои. Городашта тешшаме дукхагIа йIовхал хилийта аьнна шоашка парте Горьковски обкомо даь дехар формальни тIаййцар СССР энергетикаи электрификацеи Министерствас, РСФСР жилищно - коммунальни боахама Министерствас. Ла йиш йоацаш ледара теркалдир городе этта критически хьал РСФСР Министрий Совето а.

ГIулакхерча наха коммунальни боахам Iанга кийчбара терко а йоакхо а ца яр бахьан долаш болх булургбоацаш сецар Мурмански областе г. Североморскера ТЭЦ, цудухьа нах бахача цIеношкеи социальни объекташкеи йоагIа йIовхал соцайир. Цу дешай хьакъехьа боагIаш бола тIахьожам лоаттабанзар парте Мурмански обкомои облисполкомои.

Эргалонаш хулача хьалашка советски наьха хьашташта парте деш дар доxаду цу тайпарча факташа.

КПСС ЦК соцамаш кхоачашдеча дисциплина ца хилар магийтарахи коммунальни боахам Iан хьалашка болх бергболаш кийчбара гIулакх бехктокхаме ца хеташ дитарахи бехке хилар цIенхаштта дIахайтад Центральни Комитето парте Горьковски обкома хьалхарча секретарага нов. Ю. Н. Христорадновга, Къулбаседа флота командующега нов. И. М. Капитанцага. ЦIенхаштта партийни бехк бир Горьковски облисполкома председатела нов. А. А. Соколовна, Горьковски горисполкома председатела нов. Ю. А. Марченковна, РСФСР жилищно - коммунальни боахама министра нов. В. И. Поповна, СССР энергетикаи электрификацеи министра заместитела нов. А. Н. Макухина. Цу кулгалхошка дIахайтад авареш хиларах хьахиннар эггара лоацагIча хана дIадаккхара духхьала уж бехктокхаме болга.

КПСС ЦК-ас министерствай партийни комитеташкара хьадийхад халкъа боахам Iанга кийчбара хьакъехьара КПСС ЦК соцамаш кхоачашдара йоакхо ца яьча а авареш дIайоахаш моттигерча органашта новкъостал мела даьча а кулгалдеча болхлой гIулакха боагIаш бола бехк белга.

СССР Госплана, СССР Госснаба, СССР Минэнерго, РСФСР Министрий Совета кулгалхошта тIадиллад Горьковскии Мурманскии областий халкъа боахамо тешаме болх белга лакхдара хьакъехьа парте цу обкомаша оттадаьча дешашка бетта йолча хана хьажа.

КПСС ЦК-ас теркам тIабахийтар гIулакхерча наьха дисциплина ца хиларахи терко ца ярахи, шоай ханнахьа ремонтно - профилактически балхаш ца дарах, коммунальни боахама кхоачамболлаш материальни средстваш ца къоастаярах йIовхал ца кхоачаш Москве, Ленинграде, Киеве, Витебске, Волгограде, Латвийски ССР-еи Карельски АССР-еи ханаш нийсъенна хилара. Партийни комитеташ моттигашка декхарийла я цу явленешта эггара ирей принципальнии оценка яла.

Центральни Комитето СССР Госплана, СССР Госснаба, РСФСР Министрий Совета, союзни республикай Компартей ЦК-ашта, КПСС крайкомашта, обкомашта, министерстваштеи ведомстваштеи тIадиллад хинначох цIенхашттара выводаш е, ремонт ярах йIовхала сеташ а тишъенна оборудоваш а хувцараи; йIовхала системаш тешшаме болх белга лакхдара ,городской боахама болх цхьаккха тайпара ца сацийтара тIехьа ца тетташ гIулакхаш де. Белгалдаьккхад жилищно - коммунальни службашка организованность а порядок а хилийтанза яргйоацилга, энергетика, транспорта къахьегача коллективашка кхетама болх чIоагIа бе безилга, цу сфера болхлой хьашташ кхоачашдара дукхагIа йоакхо е езилга.

Министрашка нн. Н. С. Конаревга, Н. В. Лемаевга, А. И. Майорецага, В. С. Черномырдинга, М. И. Шадовга дIахайтад хIара электростанци, котельни, мехка ерригa городаши нах баха пункташи доагорца Iалашъяра персональни бехктокхаме уж болга.

(ТАСС).

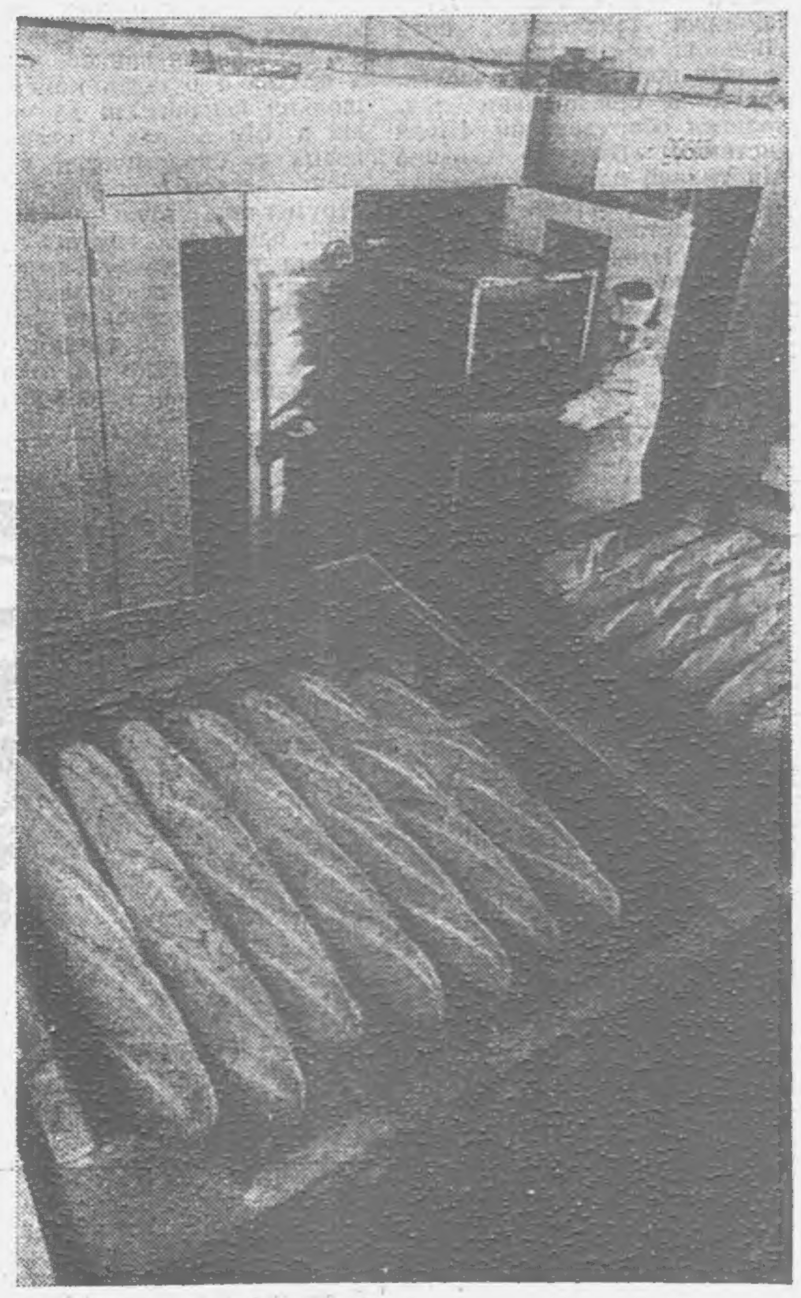

ЛАТВИЙСКИ ССР. Хьинаре дегIаух дукха ха йоаццаш агрофирма яь юрта боахама продукци чакхйоахаш йола «Адажи» яха колхоз-миллионер. Цо шийна дIатIайийцад юрта боахама продукци хьалкхеелга, чакхъйоаккхилга, йохкилга. Агрофирма кердагIйолча звеньех цаI — шоай пекарни-тика. Керда хьаяь чам бола батонаш эггара хьалха колхозни столовешка, берий беша, школе, гаьннарча производственни участкашка дIайохийт. Уж дукха юс нахага йохка а тIехьа. Экономистий расчетагIа пекарне шийга дIадахар сиха меттаоттадеш латт, — цо сахьата 210 батон хьаю. «Адаже» коартол чакхъяхара гIулакх а дегIаухаш латт. Цунах коартолий гарзаш, крахмал хьаду. Укх шера дикка дукхагIа шеръе еза продукце ассортимент. Укхаза коартолий пюре, дIохьадаь баьцадаараш арахеца таро лургйола оборудовани дIаоттаеш латт. Пятилетка чакхйоалаш «Адаже» 25 эзар тонн юртбоахама продукци чакхйоаккхаргья, царех 11 тайпа издели арахецаргья, царна юкъе мерзадаараш а хургда.

СУРТА ТIА: «Адажи» яхача агрофирма пекарне.

М. БЕРСОНСЕИ
В. СЕМЕНОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Партийни вахар: сага фактора лоархIам айбеш

ХЬАЬНАЛА ДЕЗАЛ

«Балха вола моттиг — шоллагIдола цIа» оал вай каст-каста. Хозача деша иштта оалараш а бац кIезига. бакъда дукхагIбараша цIенача дег тIара оал. Царех лархIа боагIа тха коллективера А. Г. БогатыревгIар дезал. Алексей Георгиевича дувц:

— Шийтта шу да аз сай фусамнаьнаца Ольгаца укхаза къахьега. Дукха ха йоацаш профтехучилище йистеьккхачул тIехьагIа заводе болх бе венав тха воI Александр. Пхийтта шу гаргга хьалха ший маьраца — Николайца заводе балха эттай са йиша Хая. Укхаза болх беш ба тха нейцарий: аппаратчик Прокопов Александр, насосни установкай машинист Берсенев Михаил.

Дукха ха яц династе воккхагIвола Богатырев Георгий Яковлевич пенсе ваха. Заводе массанена дагавоагIа сатийна, оалаш дола дош меттахьен Iимерзеи, цунца цхьана де лаьрхIар дизза кхоачашдеш хинна болхло. ХIанз каст-каста воагIа из ший хьамсарча предприяте.

— Заводаца дувзаденад тха дезала вахар, — яхаш дувц Алексей Георгиевича. — Наха сий ду дезала династи дIайолаяьча тха даь — Георгий Яковлевича. Цо декхарийла ду тхо дикагIа къахьега, хьинар кхо ца деш общественни вахаре дакъа лаца.

Йоккха юкъ яц ялхайтта шу химреагентий Карабулакски завода къахьегама биографе чухь, бакъда, цу шерашка коллективе хьахиннай нерда традицеш, хьалкхийнаб бокъонца бола говзанчаш. Химически реагентий цехе массанена йовзаш, сий деш саг я ший болх тIехдика беш, цун еррига къайленаш ховш йола аппаратчик Богатырева Хая. Из смене йолча хана технически регламент толхаяр кхера везац цхьанне. «Парте XXVII съезда цIерагIа йола коллектив» яха сий дола цIи еннай цун сменана.

Иштта дика къахьегаш ва цун мар Федоров Николай а. Подрядни системагIа болх беш йолча коллективай бригадирий Ерригсоюзни совещане дакъа лоацаш хиннав из. ХIанз, парте съезд хинначул тIехьагIа, Николай Ивановича, дерригача советски халкъа керттера лозунг а хинна дIаотта деза творчески къахьегилга, доши гIулакхи цаI хила дезилга, хIаравар инициативеи бехктокхами болаш хила везилга.

Дисциплина чIоагIа хиларах латт къахьегама коллектива низ. Из кхета а деш, ше бригада совета член хиларах тарра, доагIар цIенхаштта хьадех Н. Федорова талмастта болх бе барашкара, дисциплина телхаечаргара.

Вахаре хьинаре позици лувцача нахах дувцаш заводе эггара хьалха цIи йоаккх грузчикий бригадира коммуниста Богатырев Алексей Георгиевича. Упаковочни отделе къахьегама бригадни форма юкъейоалаеча, сталкивателашца Iалашъяьча электропогрузчикашца кийча продукци тIайоттара прогрессивнегIа йола балха методаш юкъейоалаеча юстара лаьттавац из. ДоагIар хаьдда хьадехаш принципиальни хул цо болхлойи партийнии собранешка деш дола къамаьл.

Дика хIамаш дукха дувца йиш я БогатыревгIар дезалах. Дукха йоккха а яц болхлой поселок Карабулак. Хала да укхаза наьха дика а во а къайладахьа, хIана аьлча массавар а тIаьръюкъе уллаш санна гуш ва.

Хетаргахьа, дIа мел хьаттачо эггара хьалха белгалйоаккхаргйола БогатыревгIар интернациональни дезала керттера оамал я барт цаI хилар. Массехк къаман нах ба цу дезале вIашагIкхийттараш. ВIаши барт болаш, безаш, лоархIаш, къахьегама тIера хила уж берригаш Iамабаьр ва воккхагIвола Георгий Яковлевич. Доккха цIей санна дездир БогатыревгIар цун 70 шу дуза ди. Устиновера, Речицера баьхкабар из волча цун къонгаш, хьагулделар цун дезалхой бераш. Царех дуккхабараш шоаш а кастта арабовлаш ба вахара новкъа, шоай боккхагIбарий оамалаш хьаэцаш ба уж.

Къахьегамо сага фу лу? ДоагIаш дола сий дарах, наха лоархIаш хиларах дувца а эшац. Дего къоабалдаь гIулакх каралаьцача сатув сага, керда толамаш дахара, болх бокъонца эргабаккхара, чура таронаш лехара бIуболийт цун. Из да къахьегамхочоа эггара доккхагIа дола совгIат.

...Дукха ха йоацаш БогатыревгIар династера кхаь дезала цхьатарра елар керда квартираш.

— Хетаргахьа, мебель дIа-хьа теккае кIаьдденна хургда шо-м, — аьнна, хаьттар аз Алексей Георгиевичага.

— Еррига поартал тика тIара ийцай, оаха, ше йолчча тайпара, хьа ца йоасташ, чу а ера — яхаш; вела къежа жоп делар цо. — Цудухьа дукха хало а хиланзар тхона-м.

ТIа-тIа тIадетталуш латт заводчаний алапеш а. ХIанз юкъера лаьрхIача бетта хIара болхлочо ийду 183 сом. ХIаьта боахам лелабара кердача системагIа къахьега тхо доладелча холуш тIакхетаргда хIаране алапи.

1987 шера тIаэца лаьрхIа социалистически декхараш дувцаш хинначa собране къамаьл деш Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна шоай бригада коллективо доаггIаш дола къахьегама совгIаташ кийчдергхиларах, завода сий лакха лоаттадергхиларах дийцар А. Богатырева. Хьаьналча къахьегамхочун цIенача дег тIара доагIа дешаш дар завод шоллагIа цIа а хинна, хIаьта кхоачашдеш дола декхар дезала гIулакх а хинна дIаэттача производства ветерана аьннар. Дош аьннача хилар — из я цун дезалерча хIаране керттера оамал.

А. ИЛЬИЧЕВ.

Техникаи технологеи кердадараш

ШИ КВАРТИРА ЙОЛА ЦIА—3 САХЬАТА

Вай ханара мел эшар дола паргIатен кхыметтел мебель а йолен шин квартирах латта цIа контейнерашка потребителга кхоачийт, кхаь кубиках вIашагIдоллаш санна хьал а оттаду духхьала шин-кхаь сахьата.

СССР энергетика Министерства «Энерготехпром» яхача опытни производственно - технически предприяте специалисташа хьаяьй тайп-тайпарча зданешта йола гIишлош ю материалаш, деталешн конструкцешн кийчъяра йола оригинальни технологии оборудовании. Шоай системах «Пионер» аьнна цIи тиллай цар. Цунна юкъе кхоъ подсистема йода: производственни складскойи соцкульбытен объекташта эша зданеш, нах бахача поселкаштен административно - бытовой городокаштен эша контейнерни сборноразборнии зданеш, йIаьххача хана еча гIишлой объекташка эша производственнии складскойи сборно-разборни зданеш. Уж ерригаш а шоай лоархIамага диллача эргаш я: нах чубаха цIенош, унахцIенон пункт, столови, клуб, тика, берий беш-ясли, школа, цIи ялара духьалара пост йола бувзама узел, прачечни йола коммунально-бытовой блок.

ЦIеной конструкцех дола массенх дош. Из я металлахи дахчахи яь каркас. чухьа а арахьа а оттадаь цементашолхий пенаш. Уж да чIоагIа а цIи яларах кхераме доаца а, биологически чIоагIен хих ца кхераши. Инструментаца атта хьокхалуш, басарца къагаш да, хIаьта уж кийчду дарегIа дахчан отходехи цементахи. Уж блок-контейнераш лаьрхIа я Цельсе 65 градус шелал а 60 йIовхал а оттача районашта. 30 блок-контейнерех латта хьалхара парти дIаяхьийтай Прибалтике, Кайшядорски гидроаккумулирующи электрически станци еча гIишлонхой поселке.

Дуккхаханахьа дIайохьийташ я блок-контейнераш. Уж я мехка йоккхий гIишлош — Экибастуз, КАТЭК, Къалбуседкъа Сахалин. 1986 шера ерригa «Пионер» яхача система 500 сборноразборни здании блок-контейнери дIайохьийтаргья.

Уж зданеш хоатташ я доазол дехьа а. 1983 шера «Электротехпрома» монтажникий хьалхара бригада яхар Йемене йIовхала электростанции «Аден» яха хий тезду комплекси хьалъераштa поселок йилла. Иштта йола поселкаш хьалъяьй Алжире «Жижель» яха йIовхала электростанции, Нигерерча металлургически комбинатера Iанара - фен станце теплоэлектроцентраль, Монголе теплоэлектроцентралеш хьалъеча, кхычахьа.

Цу поселкашка бахача гIишлонхоша дика лаьрхIар уж.

(АПН)

ЛЕНИНГРАД. «Позитрон» яхача Iилма - производственни объединене арахецаш йола «Электроника» дезалера зIамига габаритни бос болен Iаьржа-кIай хьокхен телевизораш вай мехкеп доазол арахьен — социалистически паччахьалкхенашка, хIаьта иштта Бельге, Люксембурге, Нидерландашка, ФРГ чIоагIа хоатташ я.

СУРТА ТIА: «Электроника Ц-431» яха дIа-хьа кхухьа бос бола телевизораш вIашагIъехкача конвейерех цаI.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Ножай - Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхозе Эльмурзаева Сериж тхьамка кхеду вурийтта шу да. Царех цхьа шу дIадахийтадац хьинар долча колхозхочо ший плани декхари толаме кхоачаш ца деш. Цун хьаьнала къахьегам Даьхено белгалбаьккхаб. Къахьегама ЦIеча Байракха орден а енна. ХIанз пятилетка дихьалгIча шера чоттагIа къахьегаш я Эльмурзаева.

СУРТА ТIА: А. Шерипова цIерагIча колхоза болхло Эльмурзаева Сериж.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Продукце дикал — массане юкъара хIама

Грозненски швейни производственни объединене хьагеш дола барзкъаш дика дац, яхаш нах леткъаш дукха моттигаш нийслу. Цу гIулакха дукхагIча даькъе хIамаш тегараш бехке бале а, бехказа бала йиш йолаш бац кIадаш хьакхухьийтараш а. Каст-каста моттигаш нийслу кIадаш во долаш, долче, царех тийга барзкъаш дика хила йиш яц. ДIадахача шера духхьал нийс бетта шоай поставщикашта 113 эзар сома маьха штрафни санкцеш йир объединене коллективо. Хьа ца эцаш дIадахьийтар 6320 метр кIадаш. Къаьстта дукха уж юхакхаьчар Ивановски ткацки фабрике — 392 эзар метр. Яь рекламаци яр 59 эзар сома маьха.

Цхьабакъда, духхьал поставщикаш хинна Iац объединене хьаеш йола продукци во хилара бехке. Ер пятилеткa йолаелча денз тIанийца декхараш кхоачаш ца деш, ах-астагIа лелхаш болх беш хьайоагIа цун коллектив. Цун керттера бахьан — брак йолаш продукци арахецар, технологически дисциплина во хилар, наьха къахьегами социалистически яхьи эсала вIаштIехьъяккхар.

Мичара хьабоагIа продукци во хилара овла? Продукце дикала дешаш хан-ханнахьа дувцац болхлой собранешка, производственни совещанешка. Брак чакхъллийтача ОТК контролерашкара доаггIаш дар хьадехац.

Объединене цехашка, филиалашка тегаш дола барзкъаш миштад хьажара вIашагIъелла комисси я цига. Фу ду цо? Духхьал дIааргда вай: хайра хIама дац, брак ераш массанена дIабовзийтац, царгара доаггIаш дар хьадехац, дикагIча мотористкай, участкай, сменай опыт дIайовзийтац. Масала, ишттачарех я «шийтталагIча пятилетка — хьинареча къахьегамен тIехдикача продукцеи пятилетка» яхача девизагIа болх беш йола мастераша Гиреевас, Комарцевас, Альмурзаевас, Селезневас, Мудугаевас, Берсановас, Маранянa кулгалдеш яраш.

ХIамаш тегарашта юкъе хьалхалатташ бола болхлой а бIаьш ба укхаза. Царех ба хIамаш тега мотористкаш, коммунистически къахьегама ударникаш Каспарова, Арсанукаева, Мачукаева, Товсултанова, Базаева, Эдиева, Ревина, Дадагова, Атабаева, Эдильханова, Мараховская, Понамарева, Магомедова, кхы дукхха бараш а. Цар хIара сменагIа нормаш 120—150 процент а кхы тIех а кхоачашъю. ХIаьта шоаш тегаш дола барзкъаш цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш хулийт. Долче, цар опыт шерра йоаржае йиш йолаш а пайда эца мегаргболаш а я.

Овсаре къахьегарген хьаеш йола продукци дикен тIехдикен мара ца хилийтаргеи диллача объединене эггара дикагIа лоархIачарех я шоллагIча хIамаш тегача цехера мастера Кондратенко Валентина Николаевнас кулгалдеча бригада коллектив. Ткъаь пхийтта шу гаргга ха я цу къахьегама коллектива кулгалхочо укхаза болх бу. Цудухьа тIехдика чакхйоах цо еррига операцеш. Берий даьре барзкъаш тегаш я цун коллектив. Эггара хьалхарчарца бригадни формагIа болх бе болабеннача бригадерча хIамаш тегараша смена дIаяхийтац норма тIехкхоачаш ца еш. Цудухьа соахкара план кхоачашъярах рапорт делар цар 20 ноябре.

Ткъаь итт саг чувоагIа цу бригадана. Царех дукхагIбараш коммунистически къахьегама ударникаш ба. Цар тегаш мел дола барзкъаш тIехдика мара хилац. Цудухьа Iалаьмате чIоагIа раьза ба уж госприемка юкъейоалаеш хилара. Объединене хьалхарчарца яхь дIайолаяьй цу коллективо цхьаккха тайпа брак ца нийсйолийташ къахьегара тIехьа.

Вакъда, цу тайпарча наьха опытах, пайда нийбац укхаза. Укх тIеххьарча хана объединене чакх ца доахаш сецад продукце дикала денош. Нагахьа хуле бетта цкъа мара хилац уж. ХIара бетта цкъа хила езаш йола продукце дикала хетаяь конференци ах шера цкъа мара хилац объединене. Цу гIулакха юстара латт керттерча технолога служба. Цудухьа яхья итогаш еча хана дукха теркалъяц продукце дикал.

Технически тIахьожама отдела болхлой а наггахьа мара хилац юрташкарча цехашка е филиалашка. Цун бахьан транспорт ца хилар. Цудухьа ОТК хIара болхло юкъера лаьрхIача дийнахьа 38—40 барзкъага мара хьажац. Из ба хIара контролера цхьан сахьата бе безаш бола болх.

Цхьан хана дика гIулакх дIадоладаьдар объединене. ХIара конструкторо цхьаншин структурни подразделенена лаьрхIа моделаш кийчйора. Шийн моделех барзкъаш тегаш йолча цехе е филиале хьаеш йола хIамаш миштай хьожаш тIахьожам лоаттабора хIара кIира. Цунах доккха беркат даьннадар объединенена. ХIанз из дика гIулакх а тесса дитад. Укх тIеххьарча хана хIара конструкторо кийчъю моделаш массехк цехана лаьрхIа я. Уж шоайла гаьна ухк. Цудухьа шоай моделех тегача барзкъашта тIахьожам лоаттабе вIаштIехьдалац конструкторий.

Уж а кхыдола а бахьанаши кхоачамбоацараши балха тIа нийсдаларах дукха брак нийсъеннай соахка. Цхьайтта бетта торгови инспекци хьежача ерригача продукцех брак яьр итт процент гаргга хилар. ОТК болхлоша даьчул нийсазза дукхагIа да мах бу организацеша брак даь барзкъаш а.

Брак йола продукци къаьстта дукха арахец ворхIлагIча цехо. Тийгача хIамай ов шерагIа е готтагIа хиларах, нийлха маха баккхарах, кхыдола бахьанаш нийсдаларах.

Лакхе мел дийцачун кIоаргга анализ йича къаьгга гуш да госприемка яра объединене коллектив во кийчлуш хилар. ХIанз укх сахьате укхаза болх беш йолча тIахьожама система Iалашдац дика продукци арахецилга. Цун бахьан тахка а кхоачамбоацараш дIадаха а деза шеввар тохавенна.

Б. КОСТОЕВ.

Вай лоалахой болча

ДОТТАГIЛЕНО НИЗ ЛУ

«Кхо ветеран — кхо доттагIа» — оал царех коллективе, юрта. Малаш ба уж?

Уж ба къахьегамен тIемен ветеранаш, коммунисташ, гIалгIа Мержоев Оарций Уматгирн, эрсе Черников Гаврил Борисович, хIирe Цыдугов Муса Харитонович. Дукха ха я цар Къулбаседа ХIирий АССР Пригородни района Майски юртарча Черменски консервни заводе болх бу.

Шовзткъа пхьайтта шу хьалха ший къахьегама никъ цу заводе дIаболабаьб Оарций Уматгире. 1940 шера денз укхаза къахьегаш ва Гаврил Борисович. Муса Харитоновича цу заводе, шофералла болх бу ткъаь пхиъ шу да. Завода эггара хьалхара комсорг хиннав Мержоев. Хьинаре дакъа лоацаш ва хIанз мехка Кхачан программа кхоачашъеча, кагирхошта къахьегама, интернациональни, патриотически кхетам луча.

Къаьстта дукха вIашагIбетталу ветеранаш кагирхоща, дешархоща. Кхоначарна цар дувц вай мехкарча халкъашта юкъерча чIоагIача доттагIалах, шоаш хьокхам а телаш, из леладе Iомабу. Цар цхьана декъ дика-во. Уж цхьана хилар Уматгирен Гаврил Борисовичен къонгаша саг йоалаяьча, Муса Харитоновича во тIакхаьчача хана эггара а хьалхарчарца из волча кхаьчар цун доттагIий...

Духхьал уж кхоъ хинна Iац вай ювцача заводе къахьегаш болча дуккхача къаман вакалашта юкъе иштта бола доттагIий. Уж дуккха а ба. Цу хьакъехьа дувцаш, завода плотника Гаврил Борисовича аьлар:

— Тха коллективе цхьана къахьегаш ба гIалгIай, эрсий, хIирий, черсий, гуржий, иштта кхыча къамех бола нах.

Сай доттагIчох Оарций Уматгирех аргда аз. 1936 шера денз вовз сона из. Цу укхаза балхаш даьд тайп-тайпарча участкашка — комсорг, заводской кассир, завсклад волаш, иштта кхычахьа. Шийна тIадилла моллагIа декхар сийленца кхоачашдеш хьавенав из. Бакъвола интернационалист, принципиальни коммунист ва Мержоев. ХIанз ше пенсе вале а, коллективаца къасташ вац.

Иштта дика доттагIа ва са Цыдугов Муса Харитонович а. Шоаш санна къахьегама, наха тIера, болаш хьалхебабь цар шоай дезалаш а.

Дика лел барт болча коллектива гIулакхаш. ДIадахача шера заводо арахийцай 25 миллион банка, план 5-ча декабре кхоачашъяьй. Укх пятилетке кхы а лакхлургъл из цифра. ХIана аьлча, шеръеш я тха завод. Реконструкци еш я консервнии томатнии цехашта, юкъейоалаеш латт коллективни подряд.

Предприяте ерригача а цехашкеи участкашкеи шерра иьржай Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара баха ма боаггIара накъабахара йола социалистически яхь. Къаьстта теркам тIабохийт продукци дика хилийтара. ХIаьта из цуй вIашгIехьа а доал. Дуккхача моттиге дIакхоачаш а наха езаенна а я цу арахеца ткъаь тайпара консерваш, чам бола хьовла.

ВорхI бIаьш ах бIаьн сагах латтача завода коллективе дукха а ба шоай хьаьналча къахьегамца сийле яьккхараш. Царех ба тIемен къахьегамен ветеран, слесарь-наладчик, ЦIеча Седкъа, «Знак Почета» орденийн кавалер, коммунист Д. Гайденко, къахьегама ветеран, электромонтер, Ленина орден лелаю И. Зиборов, болхло В. Бесталова, иштта кхыбараш.

Завода цехий, участкай дикагIбола кулгалхой бувцача хана эггара хьалха парте членалла кандидата Евлоева Эсета цIи йоаккх предприяте кулгалхоша. Из кхетадеш а да. Ше керте латтача консервни цеха болх дика вIаштIехьбаьккхаб цо. Цунна хов нахаца дувца, царна эшачунга хьажа, коллектива барт тоабе, план кхоачашъяра из оарцагIъяккха. Цунца цхьана цун машар бац къахьегама дисциплина телхаераща, брак ераща. МоллагIа а кердадар эггара хьалхарчарца хьалоац цо кулгалдеча коллективо. Заводе эггара хьалха цу цехе юкъейоалаяьй коллективни подряд.

МугIарера болхло йолаш дIайолаенна Эсет цу заводе болх бе. Заочно йистеяьккхай Армавирски механико - технологически техникум. ХIанз из деша ягIа Ерригсоюзни заочни кхачан промышленноста институте.

Цига, Черменски консервни заводе балха еначул тIехьагIа Эсета хьахинаб дукхха керда доттагIий. Царец цаI я цунца цхьана техникум йистеьккха, цул тIехьагIа стелизаторалла болх бань Авзурагова Зара.

— Тха цехе ва кхойтта къамах вола кхо бIаь саг, йоах Эсета. — Массане а цхьан дезало санна барттайна болх бу.

Доккхий декхараш тIайцад цехо Октябра 70 шу дизара сийна. Уж кхоачашдергхиларах тешаш ба болхлой. Новкъосташта масал телаш къахьегаш я Бондрова Тамара, Гащенко Елена, Бестолова Людмила, Гайтукиева Лемка, Газдиева Лемка, Орцханов Беслан, Цолоева Эсет, иштта кхыбараш.

Керда шу цехо дIадоладаьд кердача тайпара: боахама расчетен самофинансированен хьисапе болх беш.

Цхьабакъда, духхьал производственни участкашка хинна Iац заводе эргалонаш, уж хул партийни, профсоюзни, комсомольски организацей балха юкъе а. Завода партийни организаце дукхагIа теркам тIабохийт наха интернациональни кхетам балара балха. Цу балха юкъеяхувл массе а тайпа формаши методаши. Уж я лекцеш ешилга, беседаш ея тIема, къахьегама ветеранашца вIашагIкхетараш, доттагIлен сайренаш, дика во цхьана декъалга, сага гIо - новкъостал эшаш моттиг нийсъелча, массавар а оарцагIа валар, иштта кхыдараш.

Ю. КУРСКИЕВ.

Ноа. Х. В. ДЖАБРАИЛОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика советски спорта даькъе дика гIулакхаш карагIдаларах, общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Джабраилов Хьамзат Вадудовича — боксах волча СССР спорта дуней халкъашта юкъерча класса мастера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета
Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ

г. Грозный,

СССР детта доахан: продуктивность лакхъяра наькъаш

1972 шера Къулбехьарча Урала совхозех цхьаннахьа Волга яхача Iаьржа-кIай боархача Iаттагара 305 дийнахьа (моллагIча а Iатто луш йола шура цу хана яькхачунца юсташ я) 17517 килограмм шура яькхар. Из геттара дика яр: 4,2 процент хьоанал йоаллаш. Цу хана из яр дунен тIа эггара дукхагIа яькха шура.

ХIанз цул а дукхагIа йоаккх. Кубе Убре Бланка яхача Iаттагара ишттaлча 305 дийнахьа 24268 килограмм шура яьккхай (3,8 процент хьаьнеи 3,67 процент белоки йолаш). Шийн мехка памятник оттадаьча гIорбаьнна бовзаш болча цу Iатто 100 килограммал дукхагIа шура еннай дийнахьа-бусI 20 а кхы дукхагIа а тоннаш шура луш дола доахан США-еи Канадан фермашка да. Иштта долча рекордисткай дукхагIдола дакъа голштинофризски фух да.

Вай мехка гIерт цу фух дола доахан Iаьржа-кIай боархача фух тоха. Во дац иштта хьахинна доахан. «Немчиновка» яхача подмосковски совхозе юккъера лаьрхIа Iаттагара шера 7687 килограмм шура яьнкхай, доакъарий Ерригсоюзни института опытни боахаме хIара Iаттагара 6 тонн гаргга шура йоаккх.

Шура яккхара проблема кхоачашъяьй аьнна хета доагIа: голштинофризски фух дола хIама мара эшац. Бакъда лаьрхIа даьча тохкамаша хьахьекхар уж доахан хIара Iатта шера 50 центнерал кIезигагIа йоацаш доакъара единицаш лоаттаергйолча боахамашка мара мегаш ца хилар (иштал дукха дегIах дIалата 20 кхача хул дикача аьла 8 тоннах, е сенажа 14 тоннах, силоса тоннах). Иштта дика кхаба леза дикача фух дола кхыдоа доахан а. Доахана продуктивность йоккхагIа ме хул дукхагIа доакъар эш. ХIаьта хIанз мехка дукхагIдолча боахамашта могаргдац иштта дукхеи дикен доакъар хилийта.

Керттера дар цох а латтац. Фух дола хувцар дIаьха а хала а гIулакх да, из сихдара тайп-тайпара йола методаш селекционераша увттайоф а. Хьайбай продуктивность лакхъяра тахан уж дикагIа кхабара наькъаш лех.

Вай мехка леладеча доахана хIара Iаттагара массанахьа а шера 3,5—4 эзар килограмм шура йоаккх. ХIаьта симентальски, цIеча степной а кхыча цхьадолча а фух долча дикача доаханах Iатто 14 эзар килограммага кхоачаш шура лу. Кхы цхьаькха дика хIама а доал цу доаханах — уж дукха дахаш да. Масала, костромски фух бола Слива яха етт хIара шера бетташ 14 шера лелабир. Цу хана 102 тонн шура а елар. ГIулакх деррига а мишта, сенца кхоабаргба етт яхача хаттарах латт.

ХIанз мехка дуккха дола боахамаш детта доахан кхоабилга эргадоаккхаш да. Концентраташ кIезигагIа тел, гIожеи мошеи доакъар дукхагIа лу, из хилийтара дукхагIа дIаюв доакъара баьцаш—люцерна, вика, клевер. Цо йиш хулийт даьгIенашкара дукхагIа доакъар даккха а Iан тIехь дукхагIа фуъ Iалашбе а.

Украинне кхачан отходех доахана дуаргдола хIама хьаду, из хIама хьайбай рациона юкъедахьаро йиш хилийтар, цкъа-дале, цар продуктивность лакхъе, шозлагI-дале, хIара шера хьайбашта хьокхача ялата 50 эзар тонн кхое а.

Хьайбаш леладерий отчетноста система а хувцаеннай. Деттача доахана продуктивность цунца дувзаденна хIама долаш яц аьнна хеталу. ХьалхагIа цар отчет лора бежана кертах, хIаьта хIанз — бухсоццаш хьахулача продуктах — яьккхача шурех. Цо йиш хилийтар кIезига пайда луш дола доахан дIадаха а цунца доакъара баланс тоае а.

Кхыча дешашца аьлча, доакъара база хIанз а хьайбай боахам дегIабоалабара керттера фактор я. Цудухьа шийтталагIча пятилетке доакъар даккхарах боахама лаьрхIа дола дакъа даьд. Бакъда племенной болх а лаьгIбалийтац. Мехка эггара дукхагIа даьржа симментальски фух дола доахан да цIе боарха долча голштинофризашца, монбельярдскии айширскии фух долча доаханца нийна. ЦIеча степной доахан англерскии цIеча датскии чарца. Костромски фух долча доахана цIи кердадоаккхаш пайда эц американски селекцех йолча хьайолаьча швецки сиргIех. Цу боккхача балхах юххера хьахургда хIара Iатто шера 7000 килограммага кхоачаш шура лу массехк фух дола доахан.

М. ГЛИНКА,
(АПН).

«Чечингтрикотажбыт» объединене дуккхача болхлоша ханал дуккха хьалха шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера план кхоачаш а яь, дикача производственни хьокхамашца дIадоладаьд ер керда шу. Царех ба вязальщицаш, коммунистически къахьегама ударникаш Веприкова Рансаи Масаева Малкани. Цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш болх беш ба уж. ХIара сменагIа нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) вязальщицаш Р. Веприкова, М. Масаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Соцкультбыта объекташ хьалъяра—цахаддаш терко

ШИ ЮРТ—ШИН ТАЙПАРА

Наьсарен районерча ерригача цхьайтта юрта юкъе шоайла тара яраш малагIаш я аьлча, шиъ хьакъоастаергьяр аз: Наьсар-Корти ТIой-Юрти. Шаккъе а граждански тIема кIурам аланен юкъе хиннай. Бахача наьха дукхалга диллача а шоайла тара я уж. Республика боахамашта юкъе цахаддаш хьалхле лелаеш хьайоагIа «Назрановский», «Октября 40 шу» яха совхозаш.

Шоай юрташка эшача хIаманна шоайла тарабий-хьогI совхозий кулгалхой? Хов сона цу тайпара хаттар Наьсар-Керте бахача наха дагадохаргдолга.

Кхы гаьна а ца доаккхаш ала мегаргда: бац.

ТIой-Юрт, тоалуш, хозлуш йоагIа, шоллагIчоа из ший массазара биркъал вIалла тIерайоалаш яц.

Хьалхагiа ТIой-Юрта гIоргда вай. Юрта юкъе гIолла чакх а баьнна, совхоза конторе бодача асфальта наькъа йистте уллача юрта Совета исполкоме дIачу ца вахача Iелургвац укхаза вена хьаша. Хоза, цIеча кирпичех детта, бокъонца ше Iаьдала учреждени йолга хьахойташ кийчдаь да из цIа. Чура а да иштта, йоккха, цIена, сийрда помещенеш, малх мо къега мебель, дIачуваьннача Iоха, салаIа моттиг.

Гуш да укхазара депутаташ шоай юрта даьй болга, из хозагIа, дикагIа хилийта гIерташ уж къахьегаш болга. Къаьстта теркам тIабахийта леладу укхаза юрт социально-культурни объекташца Iалашъяра гIулакх. Деррига а вIаштIехьдоал ала йиш яц, низ дIа ца кхоачаш моттигаш а юс. ХIаьта а керттера дар — укхаза из никъ биц ца балийтар, юртахошта эшар фуд хьожаш депутаташ хилар. Уж хьалха баларга, цар оарц даккхарга, цар Iаьдало шоашта еннача бокъонех пайда эцарга хьежжа царна тIехьа боал нах, цу Совета доазон тIа йолаш йолча предприятей, организацей, учрежденей кулгалхой. Депутатий сессешка, исполкома заседанешка отчеташ ю укхазарча кулгалхоша шоаш соцкультбыта объекташ хьалъеча фу дакъа лоац, цу гIулакха белгалъяь планаш мишта кхоачашъю, дувцаш. Цу традице тIара вала лаьрхIавац керда хержа юрта Совета исполкома председатель Зурабов а.

Юрта юкъе а цун йисте а, наьха цIенош а кхыйола объекташ а йоацаш яьсса яда моттигаш йол-йолча урагIъухащ латт соцкультбыта объекташ. Укх тIехьарча хана хьалъяьча царех цхьаяраш йолча хилар тхо.

Масанена а бIаргагургйолча дIаэттай «Быта цIен» башха-дика корпус. Холодильник, телевизор, кхыйола цIагIара электроприбораш тоае аьнна юртара аравала везац укхаза вахача сага. Хоза тег цу чу барзкъаш а. Дукхача профессех болча мастерий бIарчча коллектив хьахиннай. ХIаьта укхазара яр мо бани наггахьча юрта мара хургьяц. Болх беш я прачечни а.

Хьадаьннад ноаношта. Дукха ха йоаццаш хьалдаьд дIайха, хоза, сийрда детсад. ХIанз цига шоай зIамига бераш дIачу а дале паргIатта фермашка, гIишлош хьалъеча, кхычахьа балха яха йиш я 80 кхалсага. Кастта цIагIа маьхк е ца езаш мукъабаргба ТIой-Юртара фусамноаной: чаме лавашаш ергйола пекарни хьалъеш латт.

БIарчча улица хулаш йоагIа доахан леладерашта, механизатораашта, хьехархошта, лорашта хьалдеш латтача кердача цIеноех. ДIаяхача пятилетке ворхI IотIакхийттад царна. 1986 шера цаI хьал а даь, шоллагIдар доладаьд. ДIахо йодача хана кхы а дукхагIа хургда цу тайпара боахамаш. ДукхагIа йолча улицашка, переулкашка асфальт а жагIа а биллаб. Коа хий да. Лаьттан кIалара хий хьалъувза цхьаькха скважина яккха йолаьй.

Даьре барзкъаш тега ший тайпара зIамига фабрика а я укхаза. ХIанз кхы а тоагIа хургья цо арахецача наеш, шеръеш латт из, дукхаха эшача товарий ассортимент.

Соцкультбыта а промышлени а объекташ хьалъеча хана, эггара хьалха укхаза дагалаттар: наха болх бе моттигаш вIаштIехьъяхар.

Аьхки кхашка сезонни балхаш а деш, шелал эттача, хьаде хIама доацаш цIагIа бисача наха лаьрхIа йоккха швейни цех хьалъяьй укхаза. ХIанз цу чу къахьегаш бIаь кхалсаг я. Уж ба свекловодаш, коартолаш кхеераш, кхыдола сезонни балхаш ду кхалнах. БIаьсти а аьхки а, совхоза гIо - новкъостал эшаш сагота моттиг эттача, дIакъовл из цех. Цу чу мел вар кхашка зравоал. Вешта аьлча, цахаддаш бIарчча шера къахьегаш ба уж. Цу тайпара промыслаш кхы а хьаелла лерхI укхаза.

Проектно - сметни документаци оттадаь даьннад хьалъергйолча йоккхача культура Двореца, ергйолаш я 640 дешархочоа лаьрхIа школа. Бераашта ши тир хьайниллай.

Теркам тIабахийта леладу укхаза юртабоахама производствацара къонабарий бевзам совбаккхара гIулакх а. Школашка болх беш я къоначa хьайбаш леладерий, ялаташ, баьцадаараш садоахкача хIамаех, тайп-тайпарча лазарех лораде бераш Iомадеш йола курсаш-факультативаш.

Дукха ха йоаццаш СССР Лакхехьарча Совета сессе тIаийцача индивидуальни къахьегамах долча Законах бизза пайда эца, наьха хьашташ кхоачашдара шоай йолаш йола таронаш кхы а оарцагIъяха лаьрхIа ба ТIой-Юртара депутаташ

ХIАНЗ Наьсар-Керте гIоргда вай.

Назранера Баку — Москва яхача боаккхача наькъа гаьна йоаццаш улл Наьсар-Кертера юрта Совета исполком. Цох бIарг цакхеташ саг тIехвалац укхаза да. Бакъда, ЦIе байракх ца ягIаре...

Юртсовета председатела Альмурзиев Мухьмада кабинете паргIатта Iохайра со, айса дена гIулакх дIадувца дагахьа.

— Лоралелахь, Iочувожаргва хьо, — цо аьлча, цIаьхха дицделар се ала венар а. Арахьара цу ахбаьдеча кабинете дIачуваьннача сона хьоалланзар сай букъа тIехьашкахьа йоалла варъенна ардакхаш каг а енна Iочуяха, йоккха къорг.

Укханга хьежжа йий-хьогI яр кхычахьар а аьнна, помещене гIолла дIа-хьа хьежар со. Хьачувоалача наIарах ко даллац. Цун когаметта цхьа тIирг улл, хьачуухача наха хедаеш даь шодамаш а доахкаш.

Цхьавола лакха саг хьачуваьлча, кий тховнах хьалхьокхалу. Итт саг чухошаргволаш яц кабинет. Из я укхаза сессеш, кхыйола мероприятеш ю зал а. Мухьмада укхаза болх бу дукха ха яц. Тахан беррига мехка эргалонаш, хувцамаш хулаш, вахар эргадоалаш латтача хана, сатийна вагIа лац цунна. Эггара хьалха шийгара, ший балхагара дIаволавала гIерт из, уж эргалонаш е. Бакъда, «къаьнара чарх» меттахьа йоаккхалац.

— Iа-м наха болх бе, уж производстве хургбола моттиг ма ювций, — аьлар Мухьмада, — Со-м се укхаза веча гIоне укх зданена ремонт а яь, ер юртсовета тара хилийта ца могаш ма хьувзий. 70 депутат ва юрта. Уж хьачубеха, Iоховшабе, сесси е моттиг яц тха. Укхаза ремонт е декхарийла волча «Назрановский» совхоза директора Дударовна лергах а кхетац аз яхар. Кхоана-ломма, яхаш, хьавоагIа. Кхы мел дар а да укхаза-м иштта эсала, — аьнна кулг тессар цо...

Мухьмад, вай аьнача тайпара, керда вена саг ва. Цудухьа чIоагIа эш цунна райисполкома гIо. Бакъда, тахапарча дийнахьа из йоакхо а йоацаш я. Тайп-тайпарча моттигашка дийцад Мухьмада шоай юртарча къахьегама ресурсех дола дош а. Укх пятилетке тоалургда гIулакх аьнна сатувса хIама дац, аьнна хоам баьб райисполкомера. Наха хьабе болх хилийта аьнна хьалъергйолаш цаI объект яц юрта.

Тамаш янза варгвий из миссел йола — 1300 дезал баха юрт XII пятилетке районен социально-экономически дегIаяра плана юкъе яцаьлча? Болх бе могаргдола 4000 совгIа саг вах укхаза Царех, шоаш бахача юрта (кхай тIа а, ферме а, укхаза мел йолча организацешка, учрежденешка) къахьегаш 300 гаргга саг мара вац е къахьега моттиг а яц. Мича гIоргба вожаш? ЦIагIа багIа йиш мичай цар. Дезал кхаба ма безий. Назранерча предприятешка, кхыча балхашка ух дукхагIбараш. ХIаьта 1000 совгIа саг балха вац. Уж мичахьа лел-кхест хоьш а дац.

Соцкультбыта объекташ... Уж вIалла хьоае езаш а яц, юрта Совета исполкома гаьна йоаццаш, дийлла даьсса кораш-бIаргаш хьа а лекхаш, ягIача банена бIарахьежача. Наьсар яхача хил сехьагIа. Назрань йолчахьа а баха нах-м кIезига-дукха аьттув болаш ба: хьалъяь культура Дворец я. Бакъда, юрта эггара доккхагIа дола дакъа вIалла даькъе доацаш дисад. Наьха хьашташ кхоачашдергдола цхьа объект яц йоккхача, хил дехьарча Наьсар-Керте (иштта оал цох юртахоша). Я а я из-м ший къаьстта йоккха юрт.

— Совхозо хьадеш цхьа зиртилг миссел новкъостал дац, — йоах Мухьмада.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

ЛОАРХIАМЕЧА ГIУЛАКХА ЮСТАРА ЛАТТ

Вахаро хIара денна дукхагIа хьахьокх кадраш дIаюха ювлара бахьанах дола дош Iома ца дичеи ца техкачеи дарг ца хилар. «Красный молот» заводе дагалаьцар кхоачашдар духьа укх шера 3 феврале директора приказ техар болх тоабара администрацена гIо деи, заводчанаш балхара дIабувлара бахьанаш хьагучадахен декхарийла йола кадрай общественни отдел вIашагIйолла аьнна.

Заводской комсомольски отчетно - хоржамий конференце ВЛКСМ комитета секретара Н. Станевича ма аллара, балхара дIабовла заявленеш телараш дукхагIча даькъе къона болхлойи ПТУ выпускникаши ба. № 3 йолча СГПТУ базови училищера баьхкараш 15 процент мара предприяте болх бе бисац. ТIаккха уж кийчбеш мел средстваш дIаухийт? Царга ахча дIадахийта ца Iеш, кхаь шера професси Iомае гIо деш, станокаш тIа царца болх беча квалифицированни болхлой балха ха йов.

МалагIа дакъа юкъедихьар завода ОК начальникаца О. Маритчакаца айхха бувзам а лоаттабеш, къахьега дезаш йолча кадрай общественни отдело кадраш балхара дIаювлилга кIезигдара?

Мадарра аьлча, цхьаккха а. Юхьанца совета председателалла хержавар № 4 йолча цеха воккхагIвола мастер Я. Шкробот. Бакъда, массехк бутт баьнначул тIехьагIа цо «ак», аьлар общественни балха, мукъа ха ца хилари унахцIена ца хилари бахьанаш а оттадаь. Ноябрь бетта ОК председателалла хержав завода коллектив дика йовзаш вола, йоккха опыт йола кулгалхо «Халкъий доттагIала» ордена кавалер Р. Рожок.

Амма шу чакхдаьннад. №№ 5, 12, 13 йолча цехашка мара ОК болх беш хиннаяц, хIаьта дIабувлача болхлойи ИТР заявленеш тIа цар яздаь кулгаш цхьаккха бахьанаш къеста ца деш, формальни дисад.

Укхаза ала доагIа, цу хьакъехьа «Машиностроитель» яхача газета тIа Л. Макаровай статья араяьннаяр «Нах балхара дIабувлара бахьанаш дIадаха» аьнна корта а болаш. Цу тIа дувцар цехашка ОК чIоагIа лаьгIа вIашагIъехкаш хиларах, коммуниста О. Маритчака цу тIехьа тIахьожам ца лоаттабарах. Цунна духьала кадрай отдела начальнико денна жоп иштта дар: «Статья тIа йийца факташ бакъ я, ОК виза а йоацаш, нах балхара дIабувлийтарах отдела начальника заместителага Г. Кабалалиевга из мегийтаргдоацилга дIахайтад. Кадрай отдела болхлошка дIаьннад балхара дIавоалачун дзаявлене тIа ОК виза хила езилга».

Цу хана денз тоъал ха яьннай. Вай мехка вахара дерригача доакъошка эргалонаш е йолаялийта КПСС ЦК июньски (1986 ш.) Пленум а хиннай. ТIаккха заводерча кадрови политиках хьокхаеннайий из? ХIанзалца хьадаьр хайра хIама дац.

Уйла яйташ я укх тайпара факт: 80 процент къона специалисташ (из цифра хьахкхайкаьй завода отчетно-хоржамий комсомольски конференце), шоай практика чакхъяьлча дIаух, чубаха моттиг йоацандаь. Цунна цIенхаштта теркам тIабахийтача бакъахьа бар предприяте кулгалхоша. Нагахьа санна заводера кагирхой иштта дIаухаш хилча, шийтталагIа пятилетка чакхйоалаш кердача оборудованеца «Красный молоте» болх хьан бергба? Цунна хIанзе а уйла е еза, Iилманте хнически прогрессаца дувзаденна предприятера станочни парк ерригa а хIана яц аьнна хувца езаш я.

Числовой программни управлени йола станокаш, гибки автоматизированни системаш — красномолотовций кхоане я. Технически революци йинча мара вайга хьакхоллалургьяц вай мехка мехкдаьттахоштен газовикаштен чIоагIа эшаш йола керда бурувдетта насосаши кхыйола оборудовании.

Инженерно - технически персоналацара хьал тоаде-м гIийртар завода партком а директор а. Соахка январь бетта ерригача цехаштен отделаштен дIаяхьийтар «Кулгалдеш йола кадраш харжаран балха тIа дIанийсъяран конкурсни системагIа» яха положени. Амма шу чакхдаьннад, из дош къоастадарга хIанз а цIенхаштта хьежаяц кадрай отдел. О. Маритчака яхарагIа шоллагIча цеха начальник хоржача хана, къонача специалисташца дагабовла бенна хиннаб.

Бакъда, цIераш яьха кандидатураш а башха дикагIчарех яцар, хIана аьлча, уж мехкдаьтта институт а яьккха, юхьанца денз мехкдаьтта - аппаратураца болх беш а, механообработкана Iалашмате гаьна а бар. Вешта аьлча, конкурсни система санна долча дешашка цIенхаштта хьажа беза.

ШийтталагIча пятилеткана хьалхашка оттадаь декхараш чоалхане да, бакъда, «Красный молот» завода кадрови политике хано а КПСС XXVII съездо а дIадехарашка хьежжа эргалонаш йой кхоачашдулургдолаш да.

Р. УТЕВА,
«Машиностроитель» газета редактор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КАЛЕЙДОСКОП

«КЪУЛБЕХЬЕН АМЕРИКА ДОГ»

Иштта оал Боливех. Цун географически бахьан долаш аьнна дац цох из. Мехка территоре тIара геттара къаьнара культура хьанхелдараш аймора оала индейцаш ба. Дерригача дунен тIарча Iилманхой чIоагIа теркам тIаоз цу культура центро — йохаьлча Тиауанака. Титикака яхача Iама гаьна йоацца я уж.

Укхаза дийна йисай масала кхерагIа яь маьлха КоанаIараш, цу тIа да астрономех дола хоамаш а, мел ха яьнай хьагойташ дола геттара нийса лела сахьат а. Иштта цу наIараш тIа да ший тайпара календарь. Цунга хьежача шера 290 дн мара дац. Тиауанаку — Ерригача къаьнарча заман американски культура центр хиннилга, вай замал 150 шу хьалха из хьалъяьлга, маьлха гонахьа вай плането го тувсара ха бокъонца цу тайпара хинналга бакъду цхьаболча тохкамхоша.

КАРНАВАЛ — «ЭЦА СО»

Боливийций багахбувцам — Латински Америке эггара бIаьхагIчарех цаI. Цунца тамашне вIашагIъув католицизми индийски язычески преданеши. Цу даькъе ший моттиг хьалоац карнавалаша. Царех эггара цIи хеза яр Оруре чакхйоал. Дикачун вочунцарча къовсамах йолча музыкальни представлене — дьябладаса доакъашхой ритуальни маскаши костюмаши хоза а говзаме а хьаль хиларо геттара цецвоаккх.

Январе мехка столице Ла-Пасе, «Аласита» яха ший тайпара халкъа промыслай ярмарка хул. Аймара оалача индейций меттара яьккхача из «эца со» яхилга да. Ярмарке йохкаш тайп-тайпара миниатюрни хIамаш хул. Из цIей чакхдоах дикача дагара, текхача, совгIатех вазача Экеко яхача божества сийна. Цунга материальни хьал-таро тоаяр дехаш шоашка хилча бакъахьа а хеташ миниатюра хьисапе хьаь хIамаш цунна совгIата юташ хиннай.

ГIАР-ТАТЕИ ЭЛЕГАНТНОСТИ

Улицашкара гIар цхьаннена а езац, нийсагIа аьлча, дукхагIчарна, вешта, Боливе малхбоален районашка баха нах — цу юкъера боах. Царна гIара цхьан тайпо элегантни хилар хьагойт. Тротуара тIа дахчан айраша деча таташа. Къаьнарча хана дено индейцаш абаркасаши охотасаши лелаьй — дахчан айра тIа нахьарагIа яьча сандале тайпаш. Уж хIанз а лелаю — из кога гIирс Боливерча лоамашка а тIехьа атта бохац.

Испане доал деча замалахьа индейски сандалей кIийлен тIа сапатильяс яха кога гIирс (туфельнаш) хьабир. Уж нахьарагIа хьаю, хIаьта кIалхара хьалтох дахчан е металлически хьастамашца. Iуйран наха тар кхийттача хана арара хьачухоз массахана а хулаш дола тата — из ду дIа-хьа лелача чолитосаша (уличии хIамаш йохкараш — дIа-хьа кхухьараш). Сапатильяс — из цар къаьстта йоакхо ю хIама да. Царна хов, туфлеша ду таташ из уличии вульгарни децибелаш йоацилга, хIаьта цо элегантность хьахьокх.

МОХК — БАНКРОТ

Таханарча дийнахьа пайданерча оахкалашца (кIалаца, вольфрамаца, мехкдаьттаца, дошоца, дотоца) ший тайпара йIаьхий йола Боливи — экономически политически чIоагIа йоацача, вай планета тIа эггара къегIа йолча паччахьалкхенех цаI.

Из укх цифраша хьахьокх: 150 шера укхаза 70-зза правительствана керте латтараш хувцабеннаб, хIаьта 200-зза паччахьалкхен переворот яьй.

1982 шера денз 1985 шерага кхаччалца Боливе вахача хIара сага доход 30 процент лохъеннай.

(АПН).

СОИ—космосера правопорядок толхае гIертар

Американски СОИ программа чIоагIа лакхлуш йоагIа. Из кхоачашйича космосе кастталашка хьахургда тохаш дола герз, хIаьта из хургда дувцалургдоаца доккха вулам шийх даргдола герз керда хьаде доладелга. Бакъда, хIаьта а, цох цхьадар хIанззе а оалалургда.

Эггара хьалха цо дохадергда 1972 шерара ПРО хьакъехьара Договор. Из бахьан долаш йохаргья герза доазув оттадарен из кIезигдарен хьакъехьарча дунен халкъашта юкъерча соглашеней ерригa система. ПРО хьакъехьарча, йилла ха йоацача Договора къаьстта бола лоархIам ба стратегически тIатаIарен оборонительнии герзашта юкъера органически бувзам. Иштта бола бувзами цаI шоллагIчох тийша хилари чIоагIдаьд ПРО хьакъехьарча Договора преамбуле. Цу тIа аьннад, «ракеташта духьаларча оборона системашта доазув оттадеча эффективни гIулакхех лоархIаме фактор хургьяр тIатаIара стратегически герз сиздаь хьаделга юхаозара, цо кIезигбергбар ядерни герз юкъе а доаладеш тIом хьарах бола кхерам а». Цу тайппара, договора керттера хIама да ракеташта духьалара системаш хьаелгa шинна оагIорахьара юхаозилга, СОИ программагIа лерхIараш духхьал вIашдухьала да, цудухьа из юридически 1972 шерарча ПРО хьакъехьарча Договораца тарлуш яц.

СОИ программо 1972 шерара ПРО хьакъехьа Договор дохадаь ца Iеш, 1967 шерара космоса хьакъехьара Договор а космоса хьакъехьара кхыйола соглашенеш а йохаю. Из кхоачашъяро автоматически хьоаергья «демино принципа» эффект. Уж программаш мелла «беркате я» ала американски администраци гIерте а, — духхьал «седкъаш тIара чIоагIале» мара хургьяц, е СОИ — из ший тайпара йола «кхерама полис» мара хургьяц ала гIерте а цигга практически чакхдоал космос машаре караерзае йиш хулга. Космосе герза бIаьши эзараши дола башх-башха тайпаши системаши оттайича, цу тIема кийчъяьча армадах чакхдала хала хургдар наха радио-телефонни программаш луча, Iалама ресурсаш тохкача, форда тIен сигален хулача катастрофех нах кIалхарбоахача, вай планета тIарча хаоттамга хьежача, кхыдараш деча хIанз космосе лелача маьршача спутникашта. Экономически социальнии прогресс тахан шоаш юкъе а йоацаш хила йиш йоаца уж ерригa спутникаш дIайоахаргьяр тIема - промышленни комплекса лабораторешка хьаеча космически базаша, космически йоккхийча топаша, минаша, герза кхыча системаша.

СОИ программа ерригa оагIонаш ца йовзача саго а кхетадергда, нагахьа санна космос герз чуделла хуле, космически ара машаре гIулакхаш де йиш йоацилга. Иштта дола хьал эттача, цо толхаергья космически аре тахкарен цох пайда эцарен фундаментальни кIийле. Космосах долча 1967 шерарча Договора 1 статья тIа аьннад, «Космически аре, цунна юкъе Бутти сигалара кхыдараши а долаш, тохкамаш даран пайда эцарен йиллла я ерригача паччахьалкхенашта, цхьатарра бокъо хиларен дунен халкъашта юкъерча бокъонга хьежжан йолча кIийлен тIа цхьаккха дискриминаци а йоацаш». СОИ кхоачашйича, космос паргIатен йиллан хилара йола паччахьалкхений бокъо когаш тIахьекха йохаергья. Космос мукъа хилар дохадеча цу программо чIоагIъю низа бокъо, космосе а космосера Лаьтта а низагIа пайда эцара бола никъ США-на хьа а белл.

СОИ-с иштта хIама тох космоса хьакъехьарча 1967 шерарча ДоговорагIа чIоагIъяьча Iилма тохкамаш дарах йолча паргIатонна а. Дукха шераш да Iилма - тохкама спутникаша космически орбиташ тIа бокха а лоархIаме а болх бу. Из бахьан долаш сага кIоаргагIа йизай космически ара хулен Лаьттан тIа, хIаьта иштта кхыча планеташ тIа а влияни еш йолен процессаш.

Массанена а йовзаш я ца йовзача Галлея яхача комета тIа советски, малхбузенеевропейски японски космически аппараташа дукха ха йоаццаш яь экспедици. Iалами из космически хьашен вовзийташ дола уникальни сурташ а кхыйола маьхера даннеш а кхаьчар из ярах. СОИ-с дIакъовларгба космосе Iилма тохкамаш дара никъ. Кхыча планеташ тIа йохийтача Iилма станцешта атта хургдац СОИ эшалонашта юкъе гIолла чакхйовла. Цу тайпара тохкамаш дар кхераме гIулакх а хинна дIаоттаргда — Iилма станци, космически минах дIакхета, гIалат яьнна космически тIема ха латтача тIакхача, иштта кхыдар хила тарлург ма дий. Дукха кхерамаш тIаоттаргда Лаьттана юхерча орбиташ тIа болх беш йолча Iилма - тохкама спутникашта. Геттара дика гуш ца космически Iилма тохкамаш СОИ программа тарлургдоацилга. Из бахьан долаш де йиш йоацача даргда тохкамаш, цо дунен Iилмана геттара доккха, юхаметтаоттаде йиш йоаца зе дергда.

Космос цхьанне а ший доалахьа ерзае бокъо йоацаш я. Космоса хьакъехьарча 1967 шерарча Договора 2 статья тIа оттадаьд «Космически аре, Бутти сигалара кхыдараши юкъе а долаш, цхьан къамо караерзае йоагIаш яц царна суверенитет кхайкхаяра наькъаца а, пайда эцара е оккупаце наькъаца а, кхыча средствашца а». СОИ-с йохаю хIанзарча дунен халкъашта юкъерча космически бокъон керттера принцип. СОИ программа кхоачашъяро Лаьттана гаргарча космически арен доккхача дакъа тIа космически герз оттадайтаргда, из духьала да космоса хьакъехьарча 1967 шерарча Договора.

Ховш ма дарра, цу Договоро чIоагIа дIакъайлаб ядерни герз космосе даккхара никъ. Цун IV статья тIа аьннад паччахьалкхенаша шоашта декхар тIаэц Лаьттана гонахьарча орбита тIа ядерни герз дола моллагIа объекташ е дукха нах боабергбола герза кхыдола тайпаш ца даха а моллагIча кхыча тайпара космически ара иштта дола герз ца даккха а декхар. СОИ-с практически дIадоаккх могадеш доаца из хIама а, хIана аьлча лазерни рентгеновски космически йоккхийча топашца ядерни эккамаш де лерхI.

Цу тайппара, «седкъаш тIарча тIемах» йолча планий хьакъехьа шоллагIа аргументаш йоалайой а, уж кхоачашъяро йохаергья космосерча правопорядкан законностен кIийле. Космосе американски хьисапе «китайски пен» оттабарах дохадергда ПРО хьакъехьара Договор, космоса хьакъехьара 1967 шерара Договор а цу даькъера кхыйола соглашенеш а. Дунен халкъашта юкъерча договорни тIехьален цу тайпарча хьало космоса хьакъехьара кхерам тIаоттабу. Космоса хьакъехьарча Договора юкъе дакъа лоацаш хIанз 90 гаргга паччахьалкхенаш хилар теркал а деш, гучогIа, СОИ программо цар законагIа доагIа хьашташ, космосах паргIата пайда эца цар йола бокъо йохаеш я.

Виталий БОРДУНОВ,
юридически Iилмай кандидат.

(АПН).

ДIадахача шера ФРГ-ра 240 эзар кагий нахи мехкарийи цхьаккха специальность караерзае таро йоацаш бисаб. Цунца цар шин миллионах латта «совболча наьха» арми хьалйизар. Малхбоален Германера чубаха цIенош доацараш е ханна цхьанахьа сайцача ах миллион наха юкъе дикка йоккха процент кагий нахи мехкарийи ба.

Уж фанташ кепатехай ФРГ кагирхой хьалах долча «Iаьржача книжка» оагIош тIа. Из яздаьд «Машар хьаллоацачар список» яхача прогрессивни западногермански организаце цхьаболча деятелаша. Цо кагирхошта правоконсервативни правительства леладаьча нийрчача гIулакхий ший тайпара итог ю.

СУРТА ТIА: 1). Франкфурта кизгахи бетонахи яь небоскребаш — западногермански хьисаперча «ялсмален» дика витрина.

2). Гамбурга къона хьабе болх боацар ший «балха моттиге».

ТАСС фотохроника.

Котэ Махарадзе — кховзткъа шуї Сцена тІа кадай ловзаш из бІаргавайча, цкъаза кер тохаболийташ йола теле е радиорепорташ хьахезача цун ништта ха яьннай аьнна оаладургдий? Грузе столице шин академически театра сценаш тІа цо бІаь керттера роль ловзаяьй: Ульянов Володяй, Фучик Юлиуса, Уриэль Акоста, Каквидзе Василе, Каренин Алексея... Дунен футбольни чемпионаташкара, мехка яхьашкара, мюнхенски московскии Олимпиадашкара шиъ ах эзар репортаж яьй.

ХІаьта из дІадоладелар 1957 шера, июле, эггара хьалха СССР-ан США-ен юкъерча баскетбольни матчах репортаж е аьнна из микрофона хьалхашка Іохайнача хана. Иштта дІаболабелар цун спортивни журналистике бода никъ, хІаьта спортаца Котэ вахар кхы а хьалха хоттаденнадар, 1943 — 44 шерашка из Грузе кхувшбоагІарий баскетбольни сборне капитан вар, хІаьта, тІаккха мастерий команде тбилисски «Динамо» — О. Коркияна, Н. Джорджикияна С. Тотладзена уллув ловзаш хиннав. Иштта хьахулар республика халкъа артиста, К. Марджанишвиле цІерагІча преме лауреата, Къахьгама ЦІеча Байракха ордена кавалера. Грузе Гостелерадио спортивни комментатора Махарадзе Константин Ивановича амплуа.

СУРТА ТІА: К. Махарадзе (аьттехьа шоллагІа) грузински баскетбола. ветеранашцарча вІашагІкхетаре.

С. ЭДИШЕРАШВИЛЕ сурт. ТАСС фотохроника.

Сакъердаме хІамаш

XIX-ча БІАЬШЕРЕН ЛОКОМОТИВ

Нагахьа санна паровозашта дуккхача шерашка гІулакх дарах премеш теларе хетаргахьа, цун эггара хьалхара претендент хургьяр «Мульденталь» — Германски Демократически Республикера дІадахача бІаь шера яьча локомотивех эггара къаьнагІъяр. Цун къахьегама стаж я дезткъеи итт шерал дукхагІа. Цо цІанкха кхоача ца луча рельсаш тІа гІолла ший аьшка белажа тІехьа а дувзаш массаза чІоагІа эшаш дола бІаьш тоннаш мовхьаш дІа-хьа кхихьад. Цхьабакъда, цкъа, 1861 шера ваьча «къоаночун» никъ кхы бергбсацаш сецар. Из «пенсе вахар», хІаьта цо хІанз Дрездински транспорта музее сийлен моттиг дІалаьцай.

Эльба тІарча городера из музей — эггара дукхагІа нах ухача моттигех я. Цун залашка 1986 шера 200 эзар саг хиннав. Укх музеяцара наьха безам кхетабеш ба. Адамле дегІаахара наькъаш искусства произведенеша белгалдаьккха ца Іеш, хІаьта иштта ший хана техникана карагІдаьннарий лакхаленаш лоархІаш хиннача болх беш йолча машинаша хьахьокхаш хиннад.

Транспорта музеярча экспонаташа дІа-хьа лелара средстваш дегІаахара аттa боаца никъ бІаргабайта таро лу — эггара хьалхарча паровозашкара деиз автомобилашкеи самолеташкеи кхачалца. «Мульденталь» яха паровоз-ветеран цул а къаьнагІа йолча локомотивий моделашта, лоалаха латт (халахете а цар оригиналаш йоацаш я). Царна юкъе — ший хана Стефенсона вІашагІъелла гІожа сооружени, хетаргахьа, гІалат баьнна тилла хила еза цунах «паровоз» яха цІи. ХІаьта а 1830-ча шерашка цо дуккхача хана йоха ца йохаш Лондон — Манчестер яхача лине тІа къахьийгар. Цхьабакъда хьалхарча хана ший йирчалца цо нах кхерабора. Паровозашта юхе латт дунен тІа эггара къаьнагІа, 1898 шера хьаяь электровоз.

Цу тайпара технически уйлан музеяш ГДР-е кІезига яц...

ХІаьта техника ветеранаш музейни залашка хинна Іац. Уж балха тІа а бІаргаго йиш я. Масала, Дрезден округе локомотиваш - къоаной тахан а тІехьа лаьрхІача туристически маршруташка гІулакх деш я. Лоамашка, хьуна юкъе ухкача хозача, къаьнача юрташка гІолла голаш етташ бодача наькъа тІа гІолла сих ца луш пассажираш дІа-хьа кхувл цар, хІаьта машиннаькъа тІа гІолла дІа-хьа вахар — из хьалхарча ханашца баь дукха боккха боаца никъ ма бий.

Александр ЦЫГАНОВ. (ТАСС).

Суда залера

ДОАКЪАЗАЛ

Диъ шу хьалха Малгобекски района халкъа судо зулам дарах набахта чувалла ха техаяр Евлоев Султана Руслана. Цу хана кхелета зІамига саг вар из. БархІ класс йистеяьккхачул тІехьагІа школацара буввальлар, цхьабакъда, балха вахanзар, нах санна ваха ханзар. Лацале ши шу хьалха хІанз мара гуча ца даьнна ший хьалхара зулам а дир — хоадабаь бух бола топ нйцар цхьаннегара.

Даьна, нанна, дуккхача вежараштеи йижараштеи дика ховра цІен вокккхагІволча дезалхочо герз леладелга, цо наг-нагахьа беша а ухаш из кхувсилга. Цхьабакъда, оарц даккханзар, топ Іаьдалга дІаяла еза аьнна Руслана хьалхадаккханзар. ХІаьта леладе бокъо йоаца герз ший лоІамагІа органашка дІаденнача сага бехк ца белга ца ховш бапар уж.

Цхьан дийнахьа корзагІваьнна ведда чувера Руслан. Эггара хьалха сихха беша кІоаг а баьккха, сага кораергйоацача дІаеллар топ. ТІаккха коара ара а ваьнна, дІа-хьа а хьежа, доккха са даьккхар.

Кастта гучадаьлар Руслан сатем байна хьовзар ший бахьан долаш долга. Цу дийнахьа зулам дарах милице болхлоша лохаш хиннавар из.

Дукха ха ялале суда гІанда тІа хайра Р. Евлоев, хІаьта зале цун кхоаччара нах багІар. ХІанз а лочкъадир цар зуламхочо хоадаяь топ лелаеш хилар.

Лаьцачара цІавеча дикалгахьа хувцаваланзар Руслан, каст-каста даьца-наьнаца, лоалахоща, ший ханарча кагийча нахаца довнаш доахар цо. Лаьттах дІаелла яьлла топ а хьаьккхар. ХІанз из кхосса беша ваха а вашацар Евлоев, цІагІа ваттІаше тховнах хьалъеттар.

Из хилар соахка, ткъаь пхелагІча мае... Шоай цІагІа лаьттача ишкапа наІарах топ етта волавелар из Таташ а хеза, воІ волча хьалчуваьлар Евлоев Султан. Газета тІа Іоязде тоам боацаш къамаьл дар даси воІаси шоайла даьр. Из деррига хьахозар эгІарча цІагІа багІача Руслана нанна, вежараштa, йижараштa. Цхьабакъда, массарел унзарагІа дар царна тІеххьара хьахезар — топа тата, даь узам.

— Хала саг вар из, тхога массанега бала бахьар цо.— яхаш вувцар Р. Евлоева ший да халкъа суде. Из сайх лата веча тІехьашка ваьлар со. Цу ханна, сайна дага а доацаш, лак эзар. Ве уйла йолаш дацар аз даьр, по ше «сона хьатоха хье иштта къонах вале» яхаш мухь бийттабале а. Цул совгІа, сона отвертка Іотта а венавар из.

Ше даьча зулама, гІолбаьннача вахара наькъа ко догІа гІертар Р. Евлоев суде. Хоадаяь топ, цо ше яхачох, кхалаш тІара кораяьяр, шийца нйс поатрон а йолаш, балха вахавацар могаш воацандаь, зулам цаховш даьдар. Цхьабакъда, халкъа судо ше ма барра техкар зуламхочун ийрча никъ, набахта чувалла цунна нйс шу ха а техар.

Укхаза тІадам оттабе йиш йоаца хІама нийсделар процесс йодача деношка. Юххьанца лоткъам эдача хана Р. Евлоев харцвеш шоаш дийцар суде хувца гІертар цун нана, вежарий. «Веннар дийнлургвац, висар кІалхарваккха веза» яха дегаза позици яр из. Хьанна гІойле е гІертар уж — дер дайна лелача хулигана, цкъа мо дуккхаза законаца айхьазваьннача зуламхочоа?

М. ЭРЗИЕВ.

Юртара культура кхуврч: вахар, проблемаш

ДОАГІАР ХЬА ЦА ДЕХАШ

Интернациональни, атеистически, военно-патриотически кхетам луш, тунеядцаш, харцахьа лела нах, базархой, пеланга баьнна хьаьший бувцаш оаха чакхйоахача мероприятешка хІанз дукхагІа дакъа лоац моттигерча партийни, советски, профсоюзни а комсомольски а организацеша. ХІанз хІара юрта, культболхлощца цхьана, ерригача общественни организацеша безбеш накъабоах Советски Эскаре гІулакх де болхаш бола кагий нах. Къахьегама династешца цхьана вІашагІкхетараш ду, чакхдоах доттагІала а къахьегама а цІейш. Иштта, масала, района концертни бригадо Къулбаседа-ХІирий АССР Пригородни района юрташка 13 концерт гайтад. Идеологически болхлощца цхьана, атеизмана пропаганда яран дин культий законодательство телха ца датаран хетаяьча Іилма-практически семинаре. Назране ена хилар «Нарт» яха хІирий самодеятельни артистий ансамбль.

Наьсар-Кертерча культура ЦІен «Аьрзи» яха ансамбль массехказза хьоашалгІа хиннай Къулбаседа-ХІирий а Нохч-ГІалгІайчен а районашка. Шаьла районерча пионерлагерашка салоІаш хинна Гомелера даьхка бераш сакъердалуш хьежар цар концерташка. Наьсар-Кертера самодеятельни артисташ безабенна тІанйцар Урус-Мартанерча пионерлагерашка салаІа а шоай могашал тоае а аьнна Венгрера даьхкача бераша.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара хетадаьча хьажаре хьалхара ши моттиг яьккхар тха «Аьрзи», «Асса» яхача ансамблаша. Цул совгІа, царна еннай халхара эша костюмаши музыкальни инструментий набораши. ХІаьта «Аьрзи» комсомола обкома яхийта кІира Москверча тайп-тайпарча производственни предприятешка концерташ луш хилар. Къонача артистий уж гастролаш дика чакхъяьлар, столицера цар дукха совгІаташ а дера.

Тоабаьб оаха кагирхошта военно-патриотически кхетам балара болх а. Цу даькъе культболхлошта язъяь сценари я, иштта, районни комиссес дехарах оаха кийчъяьй советски традицешта, цІейшта, обрядашта хетаяь рекомендацеш. Районерча клубашка я «Хургволча бІухочун клубаш», «Иштта гІулакх ду вай мехкахоша» яха стендаш. Библиотекашка я «Ца довш бІаьшерашка дахаргда денала гІулакхаш» яха а кхыйола а стендаш, книжкай выставкаш.

Массанена дукхача хана дагалаттаргда районни культура ЦІагІа хинна Советски Эскаре гІулакх де болха кагий нах накъобоахаш хинна цІей. Цига бар района партийни, советски органий, боахамий кулгалхой, тІема а къахьегама а ветеранаш, Советски Эскаре гІулакх даь цІабнйрза бІухой. Хургболча бІухошта елар, уж бахача моттигера нйца лаьтта чудола пакеташ, дагалоацама совгІаташ. Из вІашагІкхетар чакхдоалаш культбоахлоша доккха концерт оттадир.

Уж тайпа цІейш чакхдоахача хьинаре дакъа лоацаш ба БурокІалхарчеи ДолакхЮртарчеи юртсоветий председателаш Ю. Албакови А. Джандарови. Из гІулакх дика чакхдаьккхар цар соахка шоай юрташка.

Кагирхошта военно-патриотически кхетам луча тхона чІоагІа гІо ду районе тІема а къахьегама а сийлен музей, Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа байнарашта хетаяь мемориал, турпалхой Курган хиларо. Музея болхлоша чакхйоах денала урокаш. Цига цар дувц дай а таханарча кагирхой а деналерча гІулакхех. Афганистане шоай интернациональни декхар кхоачашдаьча наьсархоех дувц.

КхувшйоагІача тІехьенна тІема-патриотически кхетам балара болх кхы а тоабе, шербе а йиш яр, нагахьа санна лертІа материально-технически база йола культпросветучреждененш районе яларе. Масала, клубаш яц СурхотІа, Экажкъонгий-Юрта, Яндаре, Дошлакъий-Юрта, ТІой - Юрта, Іаьлий-Юрта. Укх пятилетке дергда йоах цига культура цІенош. Бакъда, хІанз лелаш дола гІулакх тара дац, уж ханнахьа а дика а даьдарг хилара. Іалаьмате мекъа болх бу уж культпросветучреждененш хьалъе езача организацеша. Царгара доагІар хьадехаш яц республика Госагропром.

М. АУШЕВ,
Наьсарен района культура отдела заведующи.

РСФСР просвещене Министерства берий - кхувшбоагІарий спортивни школай вІашагІкхийттача командашта юкъера шахматех йола зональни турнир чакхъяьлар Грозне. Цига толам баьккхар Липецкерча коллективо. ХьатІадоагІача шера «А» группе ловза бокъо яьккхар цо.

ХІаьта къаьст-къаьсттача яхьашка хьалхарча улга тІа котваьлар Грознера дешархо Шерипов Иналбик. Цо яккха йиш йолча ворхІнех 5,5 очко яьккхар. Кастта Российски Федераце чемпионата финальни яхьашка дакъа лоацаш хургва из.

Къона шахматист хьалкхеваьв тренера В. Мостовойс.

А. ХАРСИЕВ.

СУРТА ТІА: И. Шерипов.
Н. ВАСИЛИХИНА сурт.

Спорта хоамаш

БОКС

Швеце столице Стокгольме чакхъяьлар Европа Кубок яккхара хетаяь боксах йола яхьаш. Цига шоай дозал 75 килограммага кхачалца долча атлеташта юкъе вар вай мехкахо дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер Тарамов Руслан.

Финале кхаччалца толамаш даьхар цо, цхьабакъда, тІеххьарча вІашагІкхетаре аьттув баланзар. Из шоллагІча моттиге ва.

ШАХМАТАШ

ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода шахматни клубе Назрановски района дикагІболча шахматисташта юкъера яхьаш чакхъяьлар. Чемпиона цІи яьккхар М. Берсанова.

ШоллагІча моттиге ва «Экажевский» совхоза агроном М. Кодзоев, хІаьта «Маяк» совхоза профкома председатель А. Плиев кхоалагІа хилар.

Яхьаш чакхъяьлча дикагІчарна дипломаши мах бола совгІаташи делар.

ПХИ ПРИЗЕР

Кхелатача боксерашта юкъера «Дошо кулгахйоахкараш» яха турнир чакхъяьлар Воронеже. Цига дакъа лаьцача 160 совгІа спортсмена юкъе бархІ вай мехкахо вар.

Царех пхиъ призераш хилар. Толам баьккхар А. Абдулхамидова. ШоллагІча моттиге ва Т. Сугаипов, хІаьта Т. Умарова, А. Махашева, А. Шамаева бронза медалаш яьхар.

Къона спортсменаш яхьашта кийчбаьб тренера М. Холошевске.

А. ИЗМАЙЛОВ.

КІАЛТОХАР

Вай республике хилар классически кІалтохарах йола яхьаш. Уж чакхъяьхар «Труд» ДСО Областной совето. Цига дакъа лаьцар кхыча шоай лоІамеча спортивни обществай викалаша.

Котбаьнначар цІераш ераш я: Салтыханов Хьасан, Салтабиев Руслан («Урожай»), Сунженски ДЮСШ викал Шежаев Ахьмад. Юхе йиса хьалхара моттигаш трудовцаша яьхар.

Т. СОКОЛОВА.

ДОТТАГІАЛ КОТДАЬЛАР

Къулбаседа ХІирийчен Пригородни района Куртат яхача юрта чакхъяьлар моттигерча берий - кхувшбоагІарий спортивни школерча дешархошта юкъера ший лоІамеча кІалтохарах йола яхьаш. Цига хьаьший а хьийхабар — Назрановски ДЮСШ хьалкхебаь къона спортсменаш.

Шоай дозал долча атлеташта юкъе толам баьккхар наьсархоша, М. Мартазанова. Н. Аушева, К. Дотмарзнева, А.-М. Озиева.

А. АЛИЕВ.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

17 ЯНВАРЬ

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хІамаш е Іомаву курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 10.00. Техникий театр. 10.00. «Луч» яха киноклуб. 14.00. Массовикий-затейникий кружок. 14.00. Барзкъаш даха а тега а Іомалуш йола курсаш. 15.00. Нохчий мотт Іомабеш йола курсаш. 16.00. Халкъа драмтеатр. 16.00. Ритмически гимнастика. 18.00. Балетни студи. 19.00. «ВІашагІкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа культура Дворец. 13.00. «Кагирхойи закони» яха университет. 16.00. «В. Высоцкий — иллиалархо а актер а» яха тематически сайре. 18.00. Кагирхой салаІара сайре.

Химикий культура Дворец. 11.00. Волейболах ловзара яхьаш. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Просвещене болхлой ЦІа. 12.00. «Илли — наьха са» яха концерт. 18.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 9.00. Болх беш я бальни халхарий берий кружок. 12.30. «Лотае цІераш» яха кинолекторий. Тема: «Мехкара тимуровски болам». 15.00. Іалам дезарий клуб. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 15.00. Игротека. 18.00. «Во мел йолча оамалий юхьиг — малар».

КИМа клуб. 16.00. КхувшбоагІарий гІулакхий инспекце болхлошцара вІашагІкхетар. 19.00. «УнахцІено» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Маьккхакомбината клуб. 9.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 18.30. Кагирхой салаІара сайре.

М. Горьке цІерагІа клуб. 16.00. Болх беш я «Даьхен тешаме къонгаш» яха клуб.

«Оргтехника» объединене культура ЦІа. 19.30. Кагирхой салаІара сайре.

С. М. Кирова цІерагІа культура ЦІа. 11.00. «Сакъердаме староташ» яха спортивни утренник. 12.00. Болх беш я «ТІоарска бургац» яха клуб.

Гороно СДЮСШОР а майдаш. Футболах ловзаш НГІАССР Іан хьалхале яккхара яхьаш. 9.00. «Строитель» — «ЧИТО». 10.30. «Машиностроитель» — «Агропром». 12.00. «Динамо» — «Нефтяник». 13.30. «Вайнах» — «Урожай». 15.00. «Даймохк» — «Локомотив».

18 ЯНВАРЬ

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хІамаш е Іомавеш йола курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 10.00. Джазови студи. 11.00. «Фаьлгийи приключенейи дунен тІа» яха киноклуб. 12.00. Бальнии дискохалхарийи школа. 13.00. Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 14.00. Барзкъаш дахеи тегеи Іомавеш йола кружок. 15.00. Лакхерча классашкарча дешархошта хетаяь политсайре. Политплаката конкурс. 19.00. «ВІашагІкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа культура Дворец. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. С. П. Королев ваь 80 шу дизара хетаяь «Космос караерзаеш» яха беседа. 18.00. Кагирхой салаІара сайре.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Нийсархо» яха салоІача ден клуб. 10.30. «Светофор йолча хьоашалгІа» яха утренник. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Просвещене болхлой ЦІа. 13.00. Дезала салоІа клуб. Тема. «Художники замен». 18.00. Театр дезарий объединене. «Зама а вай а» яха кагирхой халкъа театра спектакль-плакат.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 9.00. «Барзкъа даккха а тега а Іомалу тхо» яха кружок. 10.00. Болх беш я берий бальни халхарий кружок. 10.30. Дезала салаІара клуб. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 13.00. «Кружевница» яха кружок. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Оргтехника» объединене культура ЦІа. 10.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 13.00 «Къона вязальшицаш» яха кружок.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 15.00. Игротека. 17.00. Вокальни группа концерт. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

КИМа клуб. 10.00. «Орг» яха клуб. 14.00. «Светлячок» яха кинотеатр. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 ЯНВАРЬ
І ПРОГРАММА

7.00 — «Іуйранара зарядка».
7.10 — Мультфильм.
7.20 — «Музыкальни антракт».
7.30 — «Ха».
8.05 — Мультипликационни фильмаш.
8.30 — «ХІана, сендухьа».
9.00 — «Лазги» яхача вокально - хореографически ансамбла концерт.
9.30 — Художникех дола дувцараш. СССР халкъа художник М. Савицкий.
10.10 — «Экрано доттагІий гулбу». СССР — ЧССР.
10.50 — «Михаил Сомов. Хроника спасательной экспедиции». Документальни фильма премьера.
11.20 — Н. Римский-Корсаков. «Испанское Капричио».
11.40 — Экологически дневник. Воловецки гІайренашка.
12.10 — «Музыкальни этюд».
12.30 — Массанена а хІаранена а. «Мишта тоаергъя дикал?» Товараш хьадара проблемаш.
13.00 — «Алеко». А. С. Пушкина из цІи йолча произведенех оттаяь фильм-опера. С. В. Рахманинова музыка.
14.00 — «ДоттагІле». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — Сийлахьча Октябра юбилейга. «Историн довргдоаца мугІараш». «Павел Корчагин». Художественни фильм.
16.45 — «Хьайбай дунен тІа».
17.45 — Хоккей. СССР чемпионат. «Спартак» — ЦСКА. 2, 3-гІа периодаш.
19.15 — Мультипликационни фильм.
19.30 — Донской гІалгІазкхий халхареи иллеи Паччахьалкхен ансамбла концерт.
20.15 — «Киноафиша».
21.00 — «Ха».
21.40 — Шоаттден сайрийна. «Музыкальни ринг». «Аквариум» яхача ансамблаца вІашагІкхетар.
22.55 — «Кердадараш».
23.00 — Трамплина тІара лыжашца кхувсавалар. Дунен кубок. ГДР передача.

ІІ ПРОГРАММА

8.15 — Іуйранара гимнастика.
8.35 — «Ритмически гимнастика».
9.05 — «Іуйранара почта». Музыкальни передача.
9.35 — «Дайн бераши». Субтитраштца художественни фильм.
11.05 — Дунен художественни культура говзанчаш.
12.10 — «Шоана, дай-ноаной» (нохчий меттала).
12.40 — «Долчча бесса». Фильм-концерт.
13.00 — Хоккей. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Крылья Советов».
15.15 — Нохч-ГІалгІай Паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.
16.10 — «Метастазы коррупции». Телевизионни документальни фильм. Журналиста Т Емельянова комментараш.
17.00 — Хоккей. СССР чемпионат. «Спартак» — ЦСКА. 1-гІа период.
17.35 — «Экрана тІа Сибаре». Киножурнал.
17.45 — «КВН-86». Московски химико технологически институтеи Одесски Паччахьалкхен университетеи командай яхьаш.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.20 — «Нохч - ГІалгІайчен кІира».
20.30 — «Шоана, пятилетке хьалха латтараш». Концерт (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Доазол дехьарча фильма экран. «Сесилия». Художественни фильм. (Куба — Испани). 1, 2-гІа сереш.
23.50 — «Кердадараш».

18 ЯНВАРЬ
І ПРОГРАММА

7.00 — «Іуйранара зарядка».
7.10 — Мультфильм.
7.20 — «Музыкальни калейдоскоп».
7.30 — «Ха».
8.05 — Мультфильм.
8.30 — «Ритмически гимнастика».
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гІулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Іуйранара почта». Музыкальни передача
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцІено».
14.45 — «Парламентарии республики Сьерра - Леоне в СССР». Документальни фильма премьера
15.05 — «Дешара го».
15.55 — «Новкъост илли». Ерригсоюзни телевизионни конкурс
18.25 — «Кердадараш».
16.30 — «Вай цІа».
17.00 — А. С. Пушкина романсаш кхоачашъю С[illegible] халкъа артисткас И. Архипова.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Хьаьхара Іа». «Щелкунчик». Мультипликационни фильмаш.
19.20 — «Кердадараш».
19.30 — Концертни студе Останкино РСФСР халкъа хьехархочунца И. П. Волковца вІашагІкхетар.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Безамца...». Илли оал Ирма Сохадзес. Тбилисера передача.
22.10 — «Са заманхой». Телевизионни документальни фильма премьера.
23.10 — «Кердадараш».
23.15 — Балета артистий концерт.

ІІ ПРОГРАММА

8.15 — «Зарядка» е дІаоттаІ».
8.35 — «Тха городера зІамига саг». Художественни фильм.
10.00 — М. Равеля квартет. Ленинградера передача.
10.30 — «ЦІей даьнначул тІехьагІа». Телевизионни документальни фильма премьера.
11.00 — «Эрсий къамаьл».
11.30 — Мультипликационни фильм.
11.45 — «Салташа иллеш доахача хана».
14.10 — «Революцен кхелла». Художественни фильм. Фильм 10-гІа. «ТІехьара вІашагІкхетар».
15.35 — Латвийски телевидене программа.
16.35 — «12-гІа этаж».
18.05 — Г. Свиридов. «Пушкинский венок». Хора [illegible] концерт.
19.00 — «Гушдар — теша хала дар».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «В Усманском бору». Телевизионни фильм.
20.25 — «Дикачунга вуга наькъаш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Искренне Ваш...». Художественни фильм.

19 ЯНВАРЬ
І ПРОГРАММА

7.00 — «Іуйранара зарядка». Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Лазги» яхача вокально-хореографически ансамбла концерт
8.35 — С. Михалкова турпалаш экрана тІа. «Бой под Соколом». Художественни фильм.
9.50 — Мультипликационни фильмаш.
10.20, 16.00. 17.15 — «Кердадараш».
16.15 — ДІалохк РСФСР заслуженни артиста В. Семенова (баян).
16.45 — «Ленингара Іомавала». «Кабинет-квартира В. И. Ленина в Кремле» музей гІоллара телеэкскурси.
17.20 — Илли оал СССР халкъа артиста И. Пономаренкос.
17.40 — Поэзи. Назым Хикмет.
18.45 — «Болама кхерамзле».
18.50 — «ЗІийво кетар мишта хийцай». Мультипликационни фильм.
19.00 — Проблемаш — лехамаш — решенеш. Мехка гІишлон комплекс. ДІахьор — Политически обозреватель Л. Вознесенский.
20.30 — Татарски АССР Паччахьалкхен иллеи халхареи ансамбла концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Балетах».
22.55 — «Тахан дунен тІа».
23.10 — А. С. Пушкина стихаш еш СССР халкъа артиста Д. Журавлева. Фильм-концерт.

ІІ ПРОГРАММА

8.15 — «Іуйранара гимнастика».
8.35, 9.35 — Іалам Іомадар. 3-гІа класс.
8.55 — «Теоретикаш». Іилма-довзийтара фильм.
9.05 — Советски яздархой В. И. Ленинах. С. Щипачев. «Шушенскера цІа».
9.55 — «Деза хий» Іилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Информатикаи вычислительни техникаи лардаш.
10.35, 11.35 — Истори. 5-гІа класс.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.05 — Доазол дехьарча фильма экран. «Сесилия». Художественни фильм 1. 2-гІа сереш. (Куба, Испани).
14.15 — Хьехархочун — музыка урок. 2-гІа класс. 3-гІа передача.
15.15 — «Кердадараш».
15.20 — Исторе оагІонаш.
17.30 — Кхачан программа — юкъара гІулакх. «БІаьстанга — кхоачамца».
18.00 — «Хьа анайистош».
18.30 — «Полшефни гІишлошка» (нохчий меттала).
18.40 — «Тамашийна кхо бос».
18.50 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.10 — «ТІемеи къахьегамеи ветеранаца Ш. Садулаевца кагирхой вІашагІкхетар».
19.40 — «Госприемка: хаиэ дІадехар».
20.10 — «Бийса даькъала хийла шун. бераш!».
20.20 — «Мелодия» яха телевизионни клуб.
21.00 — «Ха».
21.40 — Приключенчески фильма экран. «Чикистах йола повесть».
23.10 — «Кердадараш».

РАДИО

19 ЯНВАРЬ

6.40 — «Лаьтта леладерий отрядаш балха тІа». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
6.50 — 7.00. — Хоамаш
8.15 — Передачай программа.
8.21 — «Госприемка: гІулакхаши йоакхоши» (гІалгІай меттала).
8.31 — 9.00 — Іуйранара концерт.
9.15 — «Октябра 70 шу дизара — пятилетка шин шера план» (нохчий меттала).
9.30 — «Тхога язду». Письмой обзор (нохчий меттала).
9.45 — 10.00. — Ленински миллионий университет! Беседа (гІалгІай меттала).
15.15 — 15.45 — «Кагирхойи хаи» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашка я Нохч-ГІалгІай инструментальни ансамбли цун солисташи.
16.25 — «ЦІийенна сайре». А. Бокова романа юкъера дакъа (гІалгІай меттала).
16.40 — 17.00 — «Саги закони». Радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Реклама.

УКВ

19.00 — «Оризонт» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт.
19.35 — «Хьамсара лаьтта». В. Волкова дувцар.
19.56 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт.
музыка.
20.26 — Инструментальни музыка.

Хоаттам

Тахан республике гІоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —3 +2. Грозне —1 +1 градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секуде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана —4 —9, дийнахьа —2 +3 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-60; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-60; 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ00015. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 242.